РІК ЗАЛОЖЕНЯ 1893.
"СВОБОДА"
"LIBERTY"
виходить три рази на тиждень
вівторок, четвер і суботу,
видає
„УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ"
83 GRAND ST., JERSEY CITY, N. J.
Всї листи, моні-ордери і чеки треба висилати на адресу: "SVOBODA"

СВОБОДА

ESTABLISHED 1893.
"SVOBODA"
(LIBERTY)
the Ukrainian Newspaper
published three times a week
Tuesday, Thursday and Saturday,
by Ukrainian National Association
at 83 GRAND ST., JERSEY CITY, N. J.
The best advertising medium.
Rates furnished on application.

Урядовий орган Українського Народного Союза -- "SVOBODA" -- Official organ of Ukrainian National Association.

РІК XXVI. ДЖЕРЗИ СІТИ, Н. ДЖ., субота 2-го лютого 1918. Ч. 14. VOL. XXVI. JERSEY CITY, N. J., Saturday, February 2, 1918. No. 14.

КИЇВ В РУКАХ БОЛЬШЕВИКІВ.

Делєґати Української Народної Республики війшли в склад російської делеґації.

Конґрес приймив конституцію „Російської Соціялістичної Республики Рад".

НІМЕЧЧИНА І АВСТРІЯ В ПЕРЕДОДНИ РЕВОЛЮЦІЇ.

ВІСТИ З УКРАЇНИ.

(True translation filed with the Postmaster at Jersey City on February 1, 1918 as required by the Act of October 6, 1917.)

БОРОТЬБА МІЖ БОЛЬШЕВИКАМИ А УКРАЇНСЬКОЮ ЦЕНТРАЛЬНОЮ РАДОЮ.

Жадають цілковитого здемократизованя Укр. Центр. Ради.

ЛОНДОН, 30. січня. — Бюро Райтера доносить з Петроґраду, що нині подано урядово до відома, **що правительство большевиків не буде вдавати ся у жадні дальші переговори з буржуазійним правительством України.**

Українська Центральна Рада, яка під теперішну пору находить ся в руках середної кляси, поволи пробуджуєть ся завдяки революційним змаганям на Україні. Большевики дають всю можливу поміч робітникам, які ведуть боротьбу проти буржуазійних сил.

Правительство Леніна, як се заявив комісар для національних справ, може мати до діла лише з таким правительством України, яке буде спочивати в руках роб. і салд. депутатів. ВОНО МОЖЕ УВІЙТИ В ЗНОСИНИ З УКРАЇНСЬКОЮ ЦЕНТРАЛЬНОЮ РАДОЮ ЛИШЕ ТОДІ, КОЛИ СЯ ОРҐАНІЗАЦІЯ БУДЕ НАХОДИТИ СЯ В РУКАХ ПРОЛЄТАРІЯТУ.

Українська Центральна Рада відкликала своїх делеґатів з Брестя Литовського.

ПЕТРОҐРАД, 30. січня. — **Всеросійський конґрес одержав** телеґрафічне повідомлене, що український кабінет міністрів (Ґенеральний Секретаріят) **уступив під напором публичної опінії, яка була проти намірених** зусиль кабінету щодо заключеня **окремого мира з Німеччиною. Прихильники большевиків і члени лівого крила партії соціялістів-революціонерів, як се доносить телеграма, заходять ся коло утвореня нового кабінету.**

ДЕЛЄҐАТИ УКРАЇНСЬКОЇ ЦЕНТРАЛЬНОЇ РАДИ, ВИСЛАНІ ДО БРЕСТЯ ЛИТОВСЬКОГО, ЗІСТАЛИ ВІДКЛИКАНІ.

КИЇВ В РУКАХ БОЛЬШЕВИКІВ.

Місто піддало ся большевикам по чотирох стрілах.

ЛОНДОН, 31. січня. — **Київ, осідок Української Центральної Ради, який вже від якогось часу був окружений війсками большевиків, піддав ся.**

Телеграма з Петроґраду, датована з четверга, доносить:

„ВІЙСКА БОЛЬШЕВИКІВ ВІЙШЛИ ВЧЕРА ВЕЧЕРОМ ДО КИЄВА. Вони обсадили арсенал. Місто піддало ся по чотирох стрілах".

Попередні вісти доносили, що по здобутю большевиками зелізничої стації Бахмач офіцири, які походили з аристократії, схоронили ся були до Киева. Українська Центральна Рада, як доносять, втратила довіре серед українських війск.

„Біла сторожа" на Україні.

Робітники почали тепер орґанізувати на Україні відділи „білої сторожі" під командою російських і польських офіцирів, яким передше в російській армії відобрано ранґу офіцирів.

Делеґати „Української Народної Республики" получили ся з делегацією російською.

БЕРЕСТЄ ЛИТОВСЬКЕ, 30. січня.—**Лев Троцький, большевицький міністер загр. справ, заявив, що ДВА ДЕЛЄҐАТИ „УКРАЇНСЬКОЇ НАРОДНОЇ РЕПУБЛИКИ" ВІЙШЛИ В СКЛАД РОСІЙСЬКОЇ ДЕЛЄҐАЦІЇ.**

Небезпека окремого мира усунена.

ПЕТРОҐРАД, 30. січня. — Заяву Троцького, що українські делеґати в Берестю Литовськім будуть відтепер іти разом з російською делеґацією, принято на конґресі з великою радостию.

Ся вістка означає невдачу української буржуазії, яка хотіла переломити російський фронт через заключене окремого мира на услівях, корисних для неї самої. **Ся вістка означає дальше, що проти центральних держав станула знова Росія яко одна цілість, яка, позістаючи вірною принципам революції, є готова до боротьби на жите або смерть.**

В Австрії.

(True translation filed with the Postmaster at Jersey City on February 1, 1918 as required by the Act of October 6, 1917.)

Склади збіжа у Відни горять.

ЛОНДОН, 30. серпня. — Телеграма з Відня до Амстердаму доносить, що в місті **Відни склади збіжа стоять в огни.**

Є підозріне, що огонь підложений революціонерами.

Відділи війска, вислані для здавленя заворушень в місті, відмовили послуху.

В РОСІЇ:

(True translation filed with the Postmaster at Jersey City on February 1, 1918 as required by the Act of October 6, 1917.)

ВСЕРОСІЙСЬКИЙ КОНҐРЕС ПРИЙМИВ КОНСТИТУЦІЮ.

Основи „Російської Соціялістичної Републики Рад".

ПЕТРОҐРАД, 30. січня. — **ВСЕРОСІЙСЬКИЙ КОНҐРЕС РОБ. І САЛД. ДЕПУТАТІВ ПРИЙМИВ КОНСТИТУЦІЮ „РОСІЙСЬКОЇ СОЦІЯЛІСТИЧНОЇ РЕПУБЛИКИ РАД".**

Конституція каже, що РЕПУБЛИКА МАЄ СТАНОВИТИ СВОБІДНИЙ СОЮЗ ДЕРЖАВ РОСІЇ, ЯКОГО НАЙВИСШОЮ ВЛАСТИЮ МАЄ БУТИ „ВСЕРОСІЙСЬКИЙ КОНҐРЕС РОБ. І САЛД. ДЕПУТАТІВ", який має відбувати засіданя не частійше як що три місяці. В часі межи засіданями конґресу власть спочиває в руках екзекутивного комітету.

Вся власть в руках рад.

Правительство Федерації, яку буде становити „рада народних комісарів", має бути вибиране або усуване, зовсім або в части, конґресом або комітетом.

Конституція говорить, що спосіб співучасти ріжних держав у федеральнім правительстві републики буде означений доперва тоді, коли кожда держава утворить у себе „републику рад".

Всякі місцеві справи будуть полагоджувати місцеві ради, які однак можуть бути управильнені висшими радами.

Армія для переведеня соціяльної революції в Европі.

ЛОНДОН, 31. січня. — Вчерашний урядовий звіт, виданий правительством большевиків, доносить, що **„нова армія робітників і селян буде служити до піддержаня будучої соціяльної революції в Европі".**

Маніфестом правительства большевиків утворено „всеросійську колеґію", якої задачею буде зорґанізувати „Червону робітничу і селянську армію російської републики рад".

Сей комітет має складати ся з двох представників військового комісаріяту і двох представників ґенерального штабу „червоної сторожі".

Другим розпорядженєм призначило знова правитлеьство 20,000.000 рублів на зорґанізоване червоної армії; сі гроші взято з воєнного фонду.

Гроші мають бути повірені колеґії, а відтак мають бути назад звернені.

В Німеччині.

(True translation filed with the Postmaster at Jersey City on February 1, 1918 as required by the Act of October 6, 1917.)

НІМЕЧЧИНА В ПЕРЕДОДНИ РЕВОЛЮЦІЇ.

Робітники утворили в Берліні „раду робітників" з 500 членів.

ЛОНДОН, 30. січня. — Кореспондент з Копенгаґен доносить до Ексчендж Телеґраф під датою з вівтірка, що **500.000 робітників в Берліні вже вийшло на страйк та що число страйкуючих захоплює також провінціональні міста.**

З Копенгаґен доносять на підставі відомостий, одержаних з Берліна, що **страйкуючі робітники утворили „РАДУ РОБІТНИКІВ", ЗЛОЖЕНУ З 500 ЧЛЕНІВ. На чолї ради стоїть екзекутивний комітет, зложений з 10 членів. До нього належать між иншими провідник независимих соціялістів, Ґазе, і провідник соціялістичної більшости, Шайдеман.**

Робітники домагають ся дозволу на збори.

Екзекутивний комітет, як доносять, **зажадав від міністра внутр. справ дозволу на відбуване зборів.** Міністер мав заявити, що він не буде вести переговорів з робітниками, але натомісць він є готовий вести їх зі соціялістами, членами парляменту. Тоді Ґазе, Шайдеман і два робітники удали ся до міністра внутр. справ і представили йому становище екз. комітету ради, жадаючи, щоби міністерство безпроволочно розпочало переговори в присутности робітників.

Який був вислід сього домаганя, покищо не знати. Часопись „Льокаль Анцайґер" доносить, що між міністром внутрішних справ і міністром війни відбула ся в тій справі важна нарада.

Ультимат німецьких робітників.

ЦЮРІХ (Швайцарія), 30. січня. — **Соціялістична часопись „Форвертс" доносить, що число страйкуючих робітників в Німеччині збільшило ся та що їх становище стаєть ся чимраз грізнійше.**

Робітники вислали до німецького правительства ультимат, в якім поставили отсї свої головні домаганя:

1. Прискорене заключеня загального мира без заборів і відшкодованя.

2. СПІВУЧАСТЬ ПРЕДСТАВНИКІВ РОБІТНИКІВ ВСІХ КРАЇВ В МИРОВИХ ПЕРЕГОВОРАХ.

3. Лїпше розділене средств поживи.

4. Безпроволочне знесене воєнного стану і привернене права уладжуваня публичних зборів, які є тепер заборонені військовими властями.

5. Залишене мілїтаризації військових фабрик.

6. Освободжене всїх політичних вязнів.

7. Основна демократизація державних інституцій.

8. Рівне, загальне, безпосередне і тайне право голосованя.

Революція в Фінляндії.

(True translation filed with the Postmaster at Jersey City on February 1, 1918 as required by the Act of October 6, 1917.)

Большевицький кабінет у Фінляндії.

СТОКҐОЛЬМ, 30. січня. — **В Гельзінґфорсі установлено провізоричне соціял-демократичне правительство, на чолї котрого поставлено сенатора Кулєрво Манера.** Сіроля обіймив уряд міністра загр. справ, а Токой, бувший премієр, уряд міністра поживи.

Членам давного фінського правительства, включаючи й давнійших сенаторів, не грозить жадна небезпека. Вони повідомили були шведське правительство, що правительство не може бути відповідальне за жите шведських горожан, яких около 400.000 жиє у Фінляндії.

Цїла полуднева Фінляндія в руках революціонерів.

Цїла полуднева часть Фінляндії аж по Тамерфорс находить ся під контролею „червоної сторожі". Війска попередного правительства, прогнавши відділи „червоної сторожі" з північної Фінляндії, маширують тепер на полудне. Вони розоружили в Якобстаді і в поблизких місцевостях 5.000 російських жовнїрів та забрали 20 машинових крісів.

Швеція ледви чи пішле свої війска до Фінляндії.

ЛОНДОН, 30. січня. — Телеграма зі Стокгольму до часописи „Таймсу" доносить, що фінське правительство вислало було посла до Швеції з просьбою о військову поміч проти революціонерів. О с к і л ь к и можна вносити, **Швеція ледви чи згодить ся сповнити сю просьбу.**

Телеґрама з Копенгаґен доносить, що шведські власти замкнули фінсько-шведську границю, щоби в сей спосіб унеможливити доставу оружа для „червоної сторожі".

Домашна війна в Росії.

(True translation filed with the Postmaster at Jersey City on February 1, 1918 as required by the Act of October 6, 1917.)

Крим під контролею большевиків.

ЛОНДОН, 31. січня. — Телеґрами з Петроґраду доносять, що **війска большевиків здобули міста на Кримі: Керч, Теодозію і Ялту.**

Упадок ґен. Каледіна і ґен. Дутова неминучий.

ПЕТРОҐРАД, 30. січня. — Щораз більше й більше козаків переходить на сторону большевиків. **Делєгація від 46 козацьких полків, які виступили проти ґен. Каледіна, прибула тут на всеросійський конґрес.**

Козацькі війска, які повертають на Урал або над Дон, майже всї стають по стороні большевиків.

Доходять також вісти, що большевики віднесли побіду над війсками ґен. Дутова та що здобуте осідку його головної кватири, Оренбурґа, є неминуче.

Буржуазія в Росії перестала істнувати.

ЛОНДОН, 31. січня. — Петроґрадський кореспондент доносить до „Ексчендж Телеґраф", що буржуазія в Росії, здаєть ся, перестала зовсім істнувати. Чоловік може переїхати Росію здовж і поперек, а побачить лише громади селян і робітників.

„Аристократія, — говорить дальше кореспондент — уступила зовсім на задний плян. Її можна побачити в таких приємних місцевостях як на Кримі або Кавказї, де вона становить окремі громади. Ялта (на Кримі) се місце побуту бувших великих князів; Кісловодск кишить від бувших ґенералів, губернаторів і князів без копійки, які проводять час на грі в карти по касинах і готелях.

Одинока поважнійша небезпека для правительства роб. і салд. рад може грозити хиба зі сторони конституційно-демократичної партії (кадетів), але хоч Росія є краєм всяких можливостий, було би дійсно великим чудом, коли би конституційно-демократична партія була всилї змінити положене проти сильних большевиків.

Большевики забезпечують повну независимість Персії.

ПЕТРОҐРАД, 30. січня. — Большевицький міністер загр. справ, Троцький, як се доносить півурядова пресова агенція, вислав письмо до перського посла в Петроґраді, якого він титулує „горожанським послом", повідомляючи його про слїдуючу заяву російської републики:

„Англійсько-російський договір з 1907 р., який був звернений проти свободи і независимости перського народу, є неважний і його уневажнюєть ся на всї часи. А що дальше, правительство уневажнює всякі умови, які попередили або слїдували по повисшім договорі, а які мали на цїли обмежити права перського народу в його свобіднім і независимім істнованю".

Мирові переговори.

(True translation filed with the Postmaster at Jersey City on February 1, 1918 as required by the Act of October 6, 1917.)

Дальші мирові переговори розпочали ся в середу.

БЕРЕСТЄ ЛИТОВСЬКЕ, 30. січня. — Талаат Паша, турецький великий везир (презідент кабінету), був предсїдателем нарад на повнім засїданю мирових делеґатів, яке розпочало ся нині.

Др. Кільман, німецький міністер загр. справ, подав до відома, що на підставі прав, які дає договір Баварії, і згідно з бажанем німецького цісаря і канцлера, др. Подевіц-Дурніц, бувший премієр Баварії, буде брати участь в переговорах яко представник Баварії.

Лев Троцький зложив заяву, що два представники української народної републики війшли в склад російської делеґації та що крім того російська делеґація зістала побільшена о одного члена, а іменно до неї війшов Карелїн, народний комісар державного маєтку.

Румунія мала зробити угоду з центральними державами.

ПЕТРОҐРАД, 30. січня. — „Правда" оголосила нині рано вістку, що вже перед місяцем прийшло до окремої угоди між Румунією і центральними державами. Припускають загально, що центральні держави згодили ся на відданє Бесарабії Румунії.

Одинокою під теперішну пору слабою стороною Росії є отже Румунія, де маєтні кляси роблять приготованя до заключеня мира, який дав би їм охорону зі сторони буржуазії центральних держав і збавив їх перед революцією.

"SVOBODA" (LIBERTY)

The Ukrainian newspaper published three times a week: Tuesday, Thursday, and Saturday by Ukrainian National Association at 83 Grand Street, Jersey City, N. J.

ESTABLISHED 1893

JOSEPH STETKEWICZ, Chief editor.

BOHDAN DUTKEWYCH, Managing editor.

NICHOLAS D. WELYCHKO, Assistant editor.

ANDREW SAWKA, Business manager.

Entered as second-class matter March 30, 1911, at Post Office at Jersey City, N. J., under the Act of March 3, 1879.

SUBSCRIPTION: United States:		ПЕРЕДПЛАТА: в Злучених Державах:	
1 year	$3.00	на рік	$3.00
6 months	$1.75	на пів року	$1.75
3 months	$1.00	на 3 місяці	$1.00
In Jersey City and to foreign countries:		В місті Jersey City і за границю:	
1 year	$3.50	на рік	$3.50
6 months	$2.00	на пів року	$2.00
3 months	$1.25	на 3 місяці	$1.25
Single copy 3 cents.		Поодиноке число 3 центи.	

За кожду зміну адреси платить ся 10 центів.

Адреса: SVOBODA, 83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Всі моні-ордери і чеки треба виписувати на адресу "Svoboda".
При висиланю замовлення належить долучити моні-ордер або чек.

Число телефону 498 Montgomery.

З БІЖУЧОЇ ХВИЛІ.

(True translation filed with the Postmaster at Jersey City on February 1, 1918 as required by the Act of October 6, 1917.)

П'ять ріжних властий в Харкові.

Американський кореспондент Гаролд Віліямс доносить, що в самім Харкові є аж пять ріжних властий, які, здает ся, мають рівну силу.

Тими властями після донесеня кореспондента є: ґенеральний штаб Антонова, який відси веде головні воєнні операції при помочи большевицьких війск проти України і козаків, місцевий большевицький комітет, рада, близше неозначений військовий комітет революційний і комісаріят провізоричного правительства.

В Харкові, який числить поверх 250.000 мешканців, Українці числять заледви одну пяту часть його населеня. Се було головною причиною, що місто Харків держало ся від самого початку революції осторонь від Української Центральної Ради та взагалі від поважнійшого національного українського руху.

Большевики в Злучених Державах орґанізують ся.

Американське большевицьке бюро інформаційне зорґанізовано в Ню Йорку на зборах делеґатів Федерації російських соціялістів, нюйорської групи соціялістів-революціонерів, російського відділу соціялістичної партії, нюйорського відділу російських большевиків „Нового Міра", місцевого російського дневника соціялістичного, і ліґи соціялістичної пропаґанди.

На зборах вибрано екзекутивний комітет, в склад котрого війшли по одному делеґатови від кождої висше наведеної орґанізації.

Директор бюра Л. Фрайна заявив отсе: „Нашою головною цілию є очевидно осягнути вплив на маси американського робітництва, в силі котрого одиноко спочиває надія на безпроволочний загальний і демократичний мир на підставі міжнародних змагань революції російського пролетаріяту".

Революційний рух в осередних державах.

Телеграми сповіщають, що в Австро-Угорщині і в Німеччині ширить ся революційний рух.

В столиці Німеччини, в Берліні, страйкує вже від кількох днів понад чверть міліона робітників, а також страйки є по инших містах Німеччини, а також і Австро-Угорщини.

Сі страйки є політичні і революційні.

Страйкери ставлять домаґаня, які є дійсно підставою політичної революції.

Коли би сі страйки скріпили ся і переродили ся в революційну боротьбу, то нема сумніву, що робітництво побідить.

Побіда робітників у самім Берліні перекине полумя революції до других держав. Найскорше революція повторить ся в Австро-Угорщині, а дальше в Італії, Франції й инших краях.

Се були би наперед **політичні революції,** як було спершу в Росії, але вони скоро переродять ся **в суспільну революцію,** як тепер в Росії, для визволеня народів з економічної неволі.

Для пановання кайзерів тоді місця нема, се розуміє ся. **Але також скінчить ся пановане шляхти, пановане великих земельних власників, визиск великих промисловців і торговців.**

Осередні держави, Німеччина й Австро-Угорщина, були би републиками, а народи мали би змогу свобідно заявитись, до котрої републики хотять належати.

Тому ми витаємо революційний рух в Австро-Угорщині і Німеччині і желаємо йому повного успіху, бо **сей успіх принесе Українцям і другим народам Австро-Угорщини свободу політичну й економічну.**

Українці Австро-Угорщини позбули би ся шляхти і дістали би змогу злучити свої землі з українською републикою.

Також і теперішне „польське крулевство" мусіло би перетворитись в демократичну републику без шляхти.

І балканські народи може би також постряєали з себе короликів та злучились у федеративну спілку вільних народів.

Переворот на Україні.

(True translation filed with the Postmaster at Jersey City on February 1, 1918 as required by the Act of October 6, 1917.)

Телеґрама з Петрограду доносить, що большевики заняли столицю України, Київ. Се мало статись без боротьби. Українська Центральна Рада мала уступити, як тільки впали перші стріли на Київ; отже мала уступити без бою.

Се вказує, що між обома сторонами мусіло прийти до порозуміня.

Як звісно, большевики закидали У. Ц. Раді, що вона не цілком соціялістична; що вона не зложена так як большевицький „савєт" з самих представників пролетаріяту, але також з представників буржуазії, себто з людий, котрі жиють з гроша, на який не роблять, або що обороняють інтереси кляси таких людий.

Зноваж У. Ц. Рада закидала большевикам, що вони заводять в Росії пановане **одної партії;** що нехтують **селянство;** що **поборюють демократію** инших таборів **при помочи військової сили,** та вкінци — а се найважнійше, бо се справа засаднича — що вони **противники федеративного устрою Росії.**

Большевики від свого не уступали, а У. Ц. Рада не відступала від свого. Большевики, також як в Московщині, зачали уживати військової сили і на Україні, натомісць У. Ц. Рада поборювала большевицтво в мировий спосіб. Їх жовнірів розоружувано, а противників переконувано, що большевики ідуть злою дорогою.

І спершу У. Ц. Рада мала перевагу, але поволи зачала тратити силу.

Большевики зачали перемагати і на Україні. Се не значить, що большевицькі війска перемогли війска У. Ц. Ради. Українська Центральна Рада потерпіла найбільше через те, **що большевики могли їй робити закиди.** Як большевики кричали, що У. Ц. Рада „буржуазійна", а робітництво вірило в се, то видно була підстава до сього. Ми не знаємо тут в Америці, яких представників наприклад дали до У. Ц. Ради **Поляки з України.** Звісно, що Поляки на Україні — се переважно дідичі або инші упривілійовані кляси. І як Українці приняли таких представників до Ради, то розуміє ся, що большевикам улекшили проти себе аґітацію. Крім того провідники У. Ц. Ради толєрували там і представників не народних демократичних орґанізацій, а якихось українських „клюбів" з поодиноких міст. Отже замісць толєрованєм недемократичних елєментів давати большевикам в руки оруже проти себе, У. Ц. Рада повинна була радше **здемократизуватись,** щоби в той спосіб вибити противникови оруже з рук. Що більше, У. Ц. Рада могла при помочи внутрішної реформи показати, що вона більше демократична і меньше партійна ніж большевицькі „савєти", котрі не толєрують селянства, бо — мовляв — між ними є „кулаки" (визискувачі), хоч толєрують військо, яке прецінь також не репрезентує тільки „вибраного" сільського пролетаріяту.

Чи У. Ц. Рада переводила у себе які зміни, чи ні, сього не знаємо. Знаємо тільки, що на Україні приймила ся проти неї аґітація, а приймила ся вона безперечно не силою оружа, а силою арґументів, що в У. Ц. Раді є недемократичні елєменти.

* * *

До крізи між У. Ц. Радою і большевиками прийшло на мирових переговорах з осередними державами. Вісти подавали, що делеґати У. Ц. Ради мали вже навіть згодитись на окремий мир.

Однак на сей мир не згодила ся У. Ц. Рада; українське правительство уступило, а на його місце прийшло друге, більше радикальне, яке відкликало „угодову" делеґацію з Берестя Литовського.

Тепер вже українські делеґати ідуть разом з большевицькими, а столиця України вже також в руках большевицьких.

Не знаємо, які властиво зміни будуть в У. Ц. Раді, однак ми сподіваємо ся, що вона **тільки здемократизуєть ся і стане більше радикальною, але не буде большевицькою, анї не буде в цілости наслідувати большевицьких „савєтів".**

Як звісно, на Україні большевиків мало, і то переважно московські, а головну силу мають українські соціял-демократи і соціялісти-революціонери, а особливо сї останні, бо вони мають найбільший вплив серед **селянства,** яке творить величезну перевагу українського народу.

Українці не можуть, так як большевики, нехтувати селянства. На Україні властиво селянство повинно бути господарем краю.

Тому У. Ц. Рада, по переведеню реформи в напрямі здемократизованя, повинна передівсім мати представників **селянства** — отже українських соціялістів-революціонерів, а потім **робітників** — отже ріжних відтінків соціял-демократії, і вкінци представників **війска.**

Така Рада була би дійсно демократичною і загальною і сим би ріжнилась від большевицьких „савєтів", які є, бодай доси, партійними.

Така Рада могла би не подобати ся большевикам, але не моглиб уживати проти неї таких арґументів, а саме, що вона „буржуазна".

* * *

Вкінци треба вказати на найважнійшу річ, а саме — **на засадничу програму щодо перебудови Росії.**

Московська большевицька соціял-демократія є противна федеративній спілці народів. Ленін сю ідею поборює яко некорисну для боротьби пролетаріяту за соціялістичний лад.

Однак змаганє народів і поодиноких країв давної Росії до самостійного житя є занадто сильне, аби Ленін міг його здавити кличем про спільність боротьби пролетаріяту.

І показало ся власне тепер, що на зїзді „савєтів" у Петроґраді побідила ідея федералїзму, значить стремлїнє народів до самостійного житя та до свобідної злуки у спілку.

Загально-російський конґрес „савєтів" робітничих і військових представників ухвалив **конституцію,** на основі якої Росія має бути **добровільною спілкою народів,** зглядно — народних републик, а правительство федеральне має бути вибране або усуване конґресом „савєтів" (рад) усїх союзних народів републики, або екзекутивним комітетом тих рад.

Значить, вже на тім конґресі, на якім верховодять большевики, побідила ідея федералїзму, ідея Драгоманова; **побідила ідея всїх народів,** які переняті тою ідеєю стремлять до перестрою Росії у спілку народних републик.

Большевики не мали сили перемогти сеї ідеї своїми кличами — і не переможуть її.

І до такої Росії вже Україна може належати.

* * *

Загалом беручи, український нарід на здемократизованю власти і устрою України — тільки зискає.

За Керенського У. Ц. Рада була найдемократичнійшою властию на сьвіті, але прийшли в Петроґраді большевики і її випередили в демократизмі. Були вони і є ще занадто партійні; уживають сили військової проти політичних противників, то правда, — але мимо того в демократизмі вони випередили цілий сьвіт. І коли У. Ц. Рада тепер дорівнає їм в демократизмі, або і перевисшить їх, то, як кажемо, наш нарід на тім тільки виграє.

Прикро тільки те, що все те не сталось шляхом спокійного розвитку подій, без проливу крови, а без большевицького розмаху воно так могло статись. І такий мировий розвиток був би більше демократичний ніж під напором військової сили.

Повідомленє.

ОТСИМ ПОВІДОМЛЯЄТЬ СЯ ВСІХ ІНТЕРЕСОВАНИХ, ЩО В МІСЯЦЯХ: СІЧНИ, ЛЮТІМ І МАРТІ, БУДЕ ПРИНИМАТИ СЯ НОВИХ ЧЛЕНІВ ДО УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗА ЗА ПОЛОВИНУ ВСТУПНОГО.

З політичного житя України.

(Від власного кореспондента).

В перші дні революції тимчасовий уряд російський вірно оцінив свої сили і становище краю: звернув ся до всього громадянства з закликом орґанізуватись та допомогти йому завести лад в державі, бо сам він зробити того не здужає, і проголосив право народів Росії на самовизначенє. Але зачувши в своїх руках імперську владу, тимчасовий уряд рішучо змінив свій настрій. На місцеві народні орґанізації він почав дивитись не як на помічників своїх, котрі мусять допомогти встановити лад у державі, але як на небезпечних супротивників, з котрими треба буде ділити ся владою. Коли народи почали орґанізувати ся та обмірковувати свої потреби, то зустріли рішучий опір з боку всього російського народу. Одно **бажанє** українського народу автономії вважало ся „ножем в спину російській революції". І замісць того, щоб порядкувати Росією, встановляти якийсь лад, тимчасовий уряд повернув всї свої сили до **боротьби за владу.** Він не дбає про потреби держави, розпорядженя його викликають нові безладя, а він марить про **повновласте.** А по державі тимчасом розруха й анархія ширить ся з незвичайною швидкостию.

Дякуючи тому, що недержавні народи Росії красше зорґанізовані ніж нарід російський, а деякі й культурнійші від нього, розруха й анархія ширить ся головним чином на Московщині, і в інтересі кождого народу є як найшвидше взяти управу своїм краєм в свої руки, і не допустити анархію перекинутись на територію свого народу. Так у Владикавказі вже народжуєть ся федерація. Козачі війска: Донське, Кубанське, Терське й Астраханське, а відтак калмуцький нарід, всі народи Даґестану, ґірські народи Терщини, Кубанщини і Сухумського округа та степові народи Терського краю і Ставропільщини, заключили договір про „Південно-східний союз козачих війск, горців (верховинців) Кавказу і вільних народів степу". Сей союз має на чолї федеративний уряд, котрий складаєть ся з двох представників від кождого союзного козачого війска або народу, і обнимає велику територію. То є початок федерації, що закладаєть ся після наглої потреби часу, проти волї тимчасового уряду, революційним шляхом, так званим „явочним порядком".

А тимчасовий уряд російський, засліплений стремлїнєм до **повновластя,** і віковічним, присущим Росії страхом „зради і крамоли", не розуміє потреб часу і намагаєть ся вдержати всї народи в цупких пазурах російських, і управляти ними, сидячи в своїх петроґрадських канцеляріях. Скликаючи всеросійські установчі збори, він надає їм право розрішити питанє про устрій російської держави і про обопільні відносини між народами й окраїнами (областями) Росії, при чім про оголошене давнійше право народів на самовизначенє не згадує ані одним словом. З уваги на кількасотлїтну русифікацію і з України і з инших країв поза Московщиною пройде до установчих зборів богато кацапів і більшість їх на установчих зборах без сумніву забезпечена, і право народів на самовизначенє свідомо перетворюєть ся в **необмежену волю пануючого російського народу.**

Нарід український, дякуючи своїй орґанізованости, примусив тимчасовий уряд погодитись на передачу управліня Україною Ґенеральному Секретаріятови, зформованому Центральною Радою і перед нею відповідальному, як перед соймом. Але коли дійшло до затвердженя складу Ґенерального Секретаріяту, то тимчасовий уряд видав таку „інструкцію Ґенеральному Секретаріятови", яка не мала нїчого спільного з умовою, котра відбула ся 3 (16). липня сего року у Киеві.

З 14 секретарств по тій „інструкції" затверджено тільки 9, а останні, в справах військових, правничих, доріг, почт і телеграфів та продовольчих (харчових), — скасовано. До управліня з 9-ох українських губерній призначалось тільки 5, а самих Секретарів трактовано не як орган Центральної Ради, але як чиновників тимчасового уряду.

„Інструкцію" сю Ґенеральний Секретаріят і Центральна Рада номінально приняли, але фактично Секретаріят вважає себе урядом України, відповідальним перед народним представництвом в особі Центральної Ради. А щодо поширеня своєї діяльности то Секретаріятови до сього часу не доводить ся управляти не тільки всею Україною, але навіть і призначеними 5-ма ґуберніями, бо тимчасовий уряд, затвердивши Ґенеральний Секретаріят, не передав йому влади, але навпаки, розсилав деяким своїм комісарям телеграми, щоб вони **не виконували** розпоряджень Ґенерального Секретаріяту України. А зачувши, що Ґенеральний Секретаріят з Центральною Радою орґанізують українські установчі збори, щоб установити волю українського народу, та формують народну міліцію під назвою „Вільне козацтво" для піддержаня спокою і порядку в країні, предписав перевести судове слідство над діяльностию Ґенерального Секретаріяту і Центральною Радою і завізвав представників Ґенерального Секретаріяту до Петроґраду „дати поясненя", з погрозою у випадку не приїзду розіґнати і Ґенеральний Секретаріят і Центральну Раду.

Нїчого й казати, о скільки химерна ся перехвалка, бо український нарід має досить сили, щоб нїхто не посьмів доторкнутись до його Центральної Ради.

Дня 3-го листопада Ґенеральний Секретаріят ухвалив тром Секретарям їхати до Петрограду, але не в справі „даня пояснень", бо в таких справах Ґенеральним Секретарям їздити до Петроґраду не годить ся, а в справах сучасного політичного становища на Україні, бо всї останні розпорядженя тимчасового уряду, котрі торкають ся України, направлені на те, аби підірвати авторітет Ґенерального Секретаріяту, котрий користуєть ся у населеня України більшим довірєм ніж тимчасовий уряд, не зважаючи на те, що не має влади.

Як привитають наших Ґенеральних Секретарів у Петроґраді, то вже буде читачам „Свободи" відомо з телеґрам, заки ся допись дістанеть ся до редакції, але тепер ми стоїмо перед новою хвилею боротьби за визволенє нашого, і всїх инших пригноблених народів Росії, і ся хвиля буде найбільше острою та рішучою від усїх попередних. В сю хвилю боротьби мусять виступити значними чинниками III-тий Всеукраїнський Військовий Зїзд, що розпочав ся вже в Києві, а також „Рада Народів", котра має в недовгім часї зїхатись.

Леонід К.

Київ, 25. жовтня (7. падолиста) 1917.

SENATOR WILLIAM HUGHES.

Посмертна згадка.

Віліям Гюз з Патерсону, демократичний сенатор з Ню Джерзи, помер в середу (30. січня 1918 року) в шпитали в Трентон, Н. Дж., з причини запаленя легких і недуги серця, в 45-тім році житя. Покійний родив ся в Ірляндії, а до Америки прибув з батьком в 1880 році і тут замешкали у Патерсоні, Н. Дж., де молодий Гюз був звичайним робітником в одній тамошній фабриці шовку. Працюючи у фабриці, він студіював також права в місцевім університеті. Яко адвокат вславив ся в 1902 році, коли в суді заступав справу страйкуючих робітників проти властителів фабрик шовку. Тоді він зреферував знаменито справу страйкерів і властителї фабрик справу програли. — При виборах до конґресу в 1912 році демократична партія поставила його яко свого кандидата на державного сенатора з шістьох виборчих округів, до яких входили повіти: Пасейк, Сусекс і Берґен. З партії републиканської проти нього кандидував Віліям Барбур, властитель тої фабрики, в котрій Гюз працював замолоду. Та хоч сї округи були сильно републиканські, то однак Гюз потрафив побідити свого противника більшостию 3.848 голосів. — Віліям Гюз був одним з нечисленних політичних приятелів американських Українців. Се він власне вніс в американськім сенаті резолюцію в справі „Українського Дня", який відбув ся 21. цьвітня 1917 р. Відтоді українською справою він дуже зацікавив ся. Читав історичні, наукові і політичні брошури про Україну та її нарід, але на політичну арену з українською справою не мав часу виступити, бо вже у вересни 1917 року сильна недуга зломила його сили і він мусів піддати ся наглядови лікарів. Однак український нарід буде памятати, що Віліям Гюз, син поневоленої Ірляндії та горожанин і сенатор Злучених Держав, був його приятелем.

Земля Йому пером і честь Його памяти!

З нагоди смерти сього прихильника Українців Українська Рада в Америці вислала до вашінґтонського Сенату отсю телеґраму:

Jersey City, N. J., January 31, 1918.

THE SENATE, WASHINGTON, D. C.

On receipt of news of the death of Senator William Hughes, sincere friend of the American Ukrainians, author of the resolution in the Senate for the designating of the Ukrainian Day in United States for the relief of Ukrainian War sufferers, the Ukrainian Alliance of America assembled today and resolved to express its deepest condolence on the loss of the noted American patriot and friend of the Ukrainian immigrants.

THE UKRAINIAN ALLIANCE OF AMERICA.

По українськи:

ДО СЕНАТУ, ВАШІНҐТОН, Д. К.

На вість про смерть сенатора Віліяма Гюса, щирого прихильника американських Українців, автора резолюції в Сенаті в справі „Українського Дня" в Злучених Державах для потерпівших через війну Українців, Українська Рада в Америці зібрала ся нині на спеціяльне засіданє, на якім постановлено переслати вислови глибокого співчутя по причині втрати заслуженого американського патріота і приятеля української іміґрації.

УКРАЇНСЬКА РАДА В АМЕРИЦІ.

В Малій Раді.

Засідане 26. жовтня (8. падолиста) 1917 р.

Се надзвичайне засідане розпочало ся коло 8-мої години вечер і було присьвячене обговореню становища в звязку з повстанем у Петербурзі.

Головував **проф. М. Грушевський.**

Діяльність революційного комітету.

На початку засіданя **М. Ковалевський** зробив доклад про діяльність краевого революційного комітету по охороні революції на Україні.

Всі політичні організації краю обєднались в краєвім комітеті і ніодної з них комітет не допустить до якихось самостійних виступів. Всі військові частини в Киеві стоять напоготові.

Комітет постановив, що всі громадські та військові власти повинні підлягати йому і слухати його розпоряджень. Про се було повідомлено військового комісаря Кирієнка та начальника військового округа Квецінського, але тих 9 комісарів, котрих післав до штабу округа комітет, Кирієнко сказав заарештувати.

Потім комітет поручив С. Петлюрі ввійти в порозуміне з Кирієнком і Квецінським, та Кирієнко заявив, що він з краєвим революційним комітетом не бажає числитись.

Таке відношенє привело зараз же до образи Генеральний Секретаріят. З Одеси викликали до телеграфічного апарату генерального писаря О. Лотоцького, але варта на телеграфі не допустила його до апарату, не вважаючи на те, що він показував посьвідчене генерального секретаря. Вартові відповіли, що **Кирієнко наказав генеральних секретарів до телеграфічного апарату не допускати.**

Пробували вплинути на Кирієнка через київський комітет меньшевиків (Кирієнко меньшевик), та се також не помогло, — Кирієнко відмовив ся тим, що коли, мовляв, в склад краевого революційного комітету входять і представники большевиків, то значить краевий комітет заодно з большевиками і проти тимчасового правительства.

Краєвий революційний комітет, приймаючи в свій склад представників всіх організацій, в тім числі і большевиків, поклав ся на заяви всіх сих організацій, що ніхто з них сепаратно виступати не буде, і се найкрасше забезпечить порядок.

Кирієнко робить якісь заходи і звозить до Києва ріжні військові частини.

Комітет гадає, що далі такого становища двоєвластя не можна терпіти і вважає, що Кирієнко повинен передати посаду військового комісаря тій особі, яку призначить Центральна Рада.

В Киеві за сей день утворено ще два комітети для охорони спокою — при Міській Думі та при Раді робітницьких депутатів — і краєвий комітет має думку обєднати їх в один та післати туди свого представника.

Дебати.

По скінченю Ковалевським докладу **А. Ніковський** запитав, чи відомо краевому комітетови, що по улицях ходять, а також у многих місцях стоять цілком ріжні патрулї. Такі подвійні патрулї стоять, наприклад, коло державного банку і коло инших установ.

Отже чи не думає краєвий комітет, що між сими патрулями може виникнути бійка.

М. Ковалевський відповів, що одні з сих патруль ставлять ся краєвим комітетом, а другі Кирієнком та Квецінським (командуючий військом); колиж між сими патрулями стануть ся бійки, що є можливе, то се буде з вини Квецінського та Кирієнка.

Далі Ковалевський повідомив, що вчора на засідане Малої Ради приходила делегація від козачого зїзду, яка заявила, що козаки стоять за охорону ладу та революції і хочуть увійти в сій справі в стосунки з Радою. Сьогодняж до краевого революційного комітету прийшли два делегати від козачого зїзду, вибрані в склад комітету, але їм сказали, що Мала Рада не передбачала такого представництва, а тому, перше ніж приняти в склад комітету козачих представників, треба подати се на ухвалу Малої Ради; тимчасом козаків приняли з правом дорадчого голосу. На козачий зїзд комітет післав для порозуміня своїх членів Шаповала та Полозова, котрі, коли повернуть ся, то повідомлять докладно Малу Раду про погляди козаків та можливість єднаня з ними.

Рафес зазначив, що Мала Рада зробила помилку, обмірковуючи напередодні справу в закритім засіданю. Се дало привід і можливість ворогам Центральної Ради ширити про неї сьогодня неправдиві чутки і через те козаки мають зовсім хибний погляд на наміри Центральної Ради. Тому треба, щоби Мала Рада зробила постанову, де-б докладно виявила свій погляд на справу.

Туган-Барановський погодив ся з думкою Рафеса і зазначив, що краєвий комітет повинен би бути в якихось стосунках з Генеральним Секретаріятом, котрий має і сам окремий орган для боротьби з заколотами і контр-револєцією — секретарство внутрішних справ. Отже треба сю справу докладно обговорити і вияснити.

За порадою Ковалевського зроблено було перерву, підчас якої відбули ся в тій справі фракційні наради.

По відновленю засіданя представник большевиків **Затонський** нагадав, що входячи напередодні в склад Центральної Ради, большевики ставили ту конечну умову, що Центральна Рада не буде іти проти большевиків і не допустить посилки з України війска на Петроград. Колиж тепер Мала Рада висловить осуд повстаню большевиків, то вони знова вийдуть зі складу Малої Ради.

Маєвський нагадав большевикам, що і напередодні Мала Рада не допускала можливости захвату власти на Україні Радами робітницьких і салдатських депутатів.

Літваков (евр. об.) говорив: „Як на Україні, так і в цілій Росії ми не повинні припускати можливости захопленя власти Радами робітницьких та салдатських депутатів. Ми повинні винести рішучий осуд большевицькому повстаню".

Промови козаків.

Представник козачого зїзду, міністер шляхів Кубанської републики **Рябцев,** котрий прийшов з товаришем в Малу Раду для порозуміня, зауважив на початку промови, що, на його думку, меньшість Українців прямує в бік самостійности та в бік Австрії, а більшість в бік Москви.

Козачий зїзд схвильований тим, що арештують юнкерів, хотять заарештувати штаб округа і що арсенал в непевнім становищи. На сі сумніви представник хотів би почути поясненє.

„Для мене ясно — говорив Рябцев — що Центральна Рада клопочеть ся про лад на Україні, а що робить ся в решті Росії, те Раду не дуже обходить. Козаки хоч федералісти, але вони державники і думають також про долю всеї держави.

„Тепер державної власти в Росії фактично нема, а Центральна Рада в першу голову дбає про Україну. Більша половина козацтва стоїть тепер на Україні і ми, яко військові люди, подбаемо про спокій як на Україні, так і в цілій державі. В сім у нас однакові шляхи і тому ми моглиб іти рука-в-руку.

„Представники Центральної Ради, що були на козачім зїзді, сказали, що „нам нема жадного діла до центральної власти". Значить, тепер тільки ми, козаки, є єдиною силою, на котру може спиратись державна справа.

„Наш виконавчий орган, утворений зїздом, післав нас, щоб ми вияснили ваше відношене до становища. Ми не хочемо мішатись до ваших справ, але ми не згоджуємось на те, щоби були далі арешти юнкерів і бажаємо, щоб се було відмінено".

— Як жеж се ви не вміщуєтесь? — запитує І. Маєвський.

„Ми гадаємо, що доки є тут такі установи загальнодержавні, як почта, телеграф, державний банк то-що, доки війско стоїть на фронті, то воно повинно бути під владою центрального правительства".

Другий делегат козацького зїзду, Оренбуржець, в коротенькій промові закликав Малу Раду висловити ся ясно, чи думає вона творити загальнодержавний лад; колиж ні, то нехай буде дозволено взяти в свої руки всі загальнодержавні установи тій единій „силі розуму", котра ще є — козакам.

І. Маєвський (у. с.-р.) висловив своє обурене з приводу заяв козаків, котрі говорять з Украйною не як република з републикою, не як рівний з рівним, а намагають ся силою взяти Україну під свою кормигу.

Що сказалиб козаки, як би котрийсь український полк захопив почту чи телеграф на тій підставі, що се загальнодержавна установа? Колиб козаче правительство у себе арештувало якихось юнкерів чи що, то чи потерпілиб вони чиесь вміщуванє в сю справу і чи сталиб вони комусь за се відповідати? Очевидно козаки признають свободу тільки для себе, а для других, в тім числі і для України, ні.

Висловилось коротенько ще кілька промовців, переважно в справі порядку денного, після чого ухвалено було дебати припинити і вносити вироблені фракціями резолюції.

Першу резолюцію прочитав **В. Бойко** від фракції українських соціялістів-федералістів, другу **М. Ковалевський** від фракції українських соціялістів-революціонерів.

З приводу внесених резолюцій знов розпочались дебати.

М. Ткаченко говорив: „Як на Україні, так і в цілій Росії ми стоїмо проти того, щоби Ради робітничих та салдатських депутатів забирали владу в свої руки. Ся влада повинна перейти до рук всеї революційної демократії".

Поршова промова.

Після меньшевика **Левица,** котрий весь час говорив не до діла, а про свого товариша Кирієнка, виступив **М. Порш,** котрий ще раз розяснив Левинови, котрий вперто сього не хотів розуміти зі слів Ткаченка, що українські есдеки (соціял-демократи) є **проти** петербурського повстаня.

Звертаючись до козаків, Порш нагадав їм, як вони боролись за свої краєві права і примусили вивести з Донщини драгонів, котрі стояли **там для** оборони **загальнодержавної** промисловости. Також промовець підкреслив козакам, що в Центральній Раді нема жадних австрофілів, як вони думають. Далі промовець зауважив, що українська демократія і Центральна Рада також заінтересовані в устрою цілої держави, так, що коли козаки в своїх захватних намірах щодо України ґрунтують ся тільки на сім, то у них ґрунту під ногами нема жадного.

„Ми думаємо, що правительство не повинно було користувати ся збройною силою для боротьби з масовим рухом і через те ми не хочемо його в сім піддержувати, — каже Порш. — Козаки тут ставили нам богато ріжних питань; тепер я хочу поставити їм питанє: Чи думаєте ви, жиючи тепер в нашім краю, піддержувавати наші домаганя, щоб ті загальнодержавні установи, які у ваших краях є вже у ваших руках, підлягали на Україні Центральній Раді? Товариш козак сказав, що він є на Кубані міністром шляхів, а чи знає він, що тесаме, дозволене їм, не дозволено нам? Коли козаки скажуть, що вони, яко федералісти, будуть нас піддержувати, то я скажу, що нам не подорозі" —закінчив Порш.

Дебати з приводу резолюції тягли ся кілька годин. Промовці з російських фракцій і бунду домагались, аби Мала Рада висловила в резолюції осуд большевикам. Ще раз виступив з промовою козак Рябцев і сказав між иншим, що не можна зовсім рівнати України до якоїнебудь козачої области, бо козаки є вояки і „государственний елемент". Висловив сю думку Рябцев з приводу запитаня, як поставились би козаки, колиб якийсь український полк став в їх краю захоплювати загальнодержавні установи.

Резолюція.

Нарешті коло 2-гої години в ночи принято було трету резолюцію, внесену М. Ткаченком:

„Признаючи, що влада, як в цілій державі, так в кождім окремім краю повинна перейти до рук революційної демократії, і вважаючи недопустимим перехід всеї влади во рук Рад робітницьких та салдатських депутатів, які складають тільки частину зорганізованої революційної демократії, — Центральна Українська Рада висловлює ся проти повстаня в Петрограді і буде завзято бороти ся зі всякими спробами піддержки сього повстаня на Україні".

Вихід большевиків і заява козаків.

По принятю резолюції лідер большевиків **Пятаков** зробив Малій Раді слідуючу заяву:

„Коли в Петербурзі уже три дні іде бій, то ясно, що ми маємо діло не з повстанем, а з широким народним рухом.

„Входячи в склад Малої Ради, ми сподівали ся, що зможемо працювати разом з вами. Тепер же, принявши сю резолюцію, ви не тільки збешщали партію большевиків, а поставили ся з осудом і до робітників та салдатів. Через те наша фракція виходить зі складу Малої Ради, лишаючи за собою волю поступованя.

„Коли повстанє буде приборкано і вам прийдеть ся почути на собі наслідки сього в боротьбі з імперіялістами, то наша партія всетаки стане вам до помочи.. Тепер же ми ідемо від вас".

Після сеї заяви большевики Пятаков, Затонський і Крейцберґ покинули засідане.

Представник козацького зїзду Кузнецов заявив, що принята Малою Радою резолюція сьвідчить про те, що між козаками і Центральною Радою є цілковита згода в поглядах.

(„Нова Рада").

Державний буджет Росії а Україна.

В київській „Народній Волі" п. М. С-ко робить цікаву екскурсію в область державного буджету Росії. Чи рівномірнож збирали прибутки з України та инших губерній европейської Росії? Бачимо, що:

„Коли сі прибутки розкласти на земельну площу, то вийде, що з кождої квадратової верстви 104 десятин на Україні державних прибутків збирало ся (в 1902 році) — 1.023 карбованці 49 копійок, тоді як в Росії на ту-ж площу припадає лиш 451 карб. 63 коп. Отже той, хто жиє на Україні, платить, перераховуючи на десятину землі, 2 рази більше ніж той, що жиє в центральній Росії.

„А коли перерахувати прибутки та видатки на душу, то вийде, що пересічно кожда душа на Україні давала доходу 16 карб. 97 коп., а одержувала на себе тільки 8 карб. 65 коп. В европейській Росії — давала 13 карб. 90 коп., а повернулось на неї 13 карб. 99 коп. Як бачимо, кождий житель України давав російській державі на 3 карб. 7 коп. більше, ніж житель Росії. А повернулось на нього лише трохи більше половини того, що сам він дав.

„А може воно так і годилось робити? Може держава більше гроший брала з України тому, що більший дохід тут був?

„Та ні, бо на Україні з кождого карбованця народного доходу брало ся 7½ коп., а в Росії 5½ коп.! Навіть капіталісти центральні обкладувались меньшим налогом (податком) ніж на Україні (6 коп. в столицях, а 8 коп. у Киеві)".

Хибаж можна після сього дивувати ся, що ідея федералізму так кепсько розвинена у Росіян?

(„Вісти Української Громади у м. Трапезонді", ч. 14).

Російська република.

> В раді старшин предпарляменту вийшло велике непорозуміне у звязку з формованем комісії по закріпленю й ратованю републиканського ладу. Кадети заявили, що державний лад в Росії не установлено. Ліві вказали, що тимчасовий уряд проголосив демократичну републику. Кадети відповіли, що уряд не мав права робити сього. Непорозуміня не розвязано.
>
> (З газет).

Зібрала ся в Петроґраді
Вся старшина на нараді:
І кадет, і меньшевик,
Ґес-ер та большевик —
Рідний край свій ратувать.
От і каже до кадета
Меньшевик, ес-ер з „совѣта":
„Поможіть, брати, що сили,
Ми-ж із вами заключили
Спілку кріпку, назавжди.
„Відцуравшись від народу,
В коаліцію, в угоду
Ми пійшли на зустріч вам:
Дайте нині поміч нам
І ми з вами хоч куди".
Подививсь кадет, всьміхнув [ся,
З рештою переморгнув ся
І ес-дека він пита
(Сам лукаво погляда):
„Як же поміч вам подать?!"
Тут зрадів ес-ер з „совѣта",
Що є поміч від кадета
Тай гукнув він, що є сили:
„Ой, давай же, брате милий,
Нам републику спасать"...
Всі кадети здивувались,
А які — то схвилювались.
Подивили ся, всьміхнулись,
Між собою вмить зморгну- [лись
Й відповіли тихо: — „Ні"...
„Ми богато книг читали
Всі закони повивчали,
Розгортали, розглядали,
Русь-републику шукали,
Не знайшли й до сії дні.
„Схаменіть ся-ж, добрі люди,
Кождий з вас нехай забуде
І покине свої мрії —
На републики надії;
Хто про неї вам сказав?"
Спалахнули раптом ліві
Та як крикнуть їм у гніві:
„А уряд наш тимчасовий!
Будуть довго ще сваритись,
Потім счеплять ся і битись.
„Він на добре все готовий,
Про републику подбав".
Тут кадети запалились,
На лївицю розгнівились,
Сперечати ся счепились,
Ледви-ледви не побились...
Байці націй не конець.
Отже, люди, хто бажає,
Сам нехай уже вгадає,
Який буде рішенець
То — і буде.

Я. Химера.

(„Засів").

Як дбають українські селяни про свою осьвіту.

На зїзді „Просьвіт" в Полтаві обговорювала ся справа, відки добути коштів на удержане курсів для неграмотних, оплату лекторам, купно книжок, кінематографу і пр. Представники повітового земства заявили, що давати-муть матеріяльну поміч „Просьвітам" і піддержувати-муть велику просьвітну роботу, коли фонди в управі найдуть ся, а вони повинні бути; дехто вказував на се, що інтелігенція не повинна вічно бути наймитом у мужика і тільки за гроші робити громадську роботу; кождий інтелігент, відробивши свою обовязкову службу, з якої жиє, може і повинен весь вільний час віддати народови. На се представник тахтаулївської „Просьвіти" і другий селянин, представник мильцівської „Просьвіти", сказали, що про гроші не треба клопотати ся. Темнота так остогидла селянам, що вони все віддадуть, аби тільки добути собі осьвіту або хоч вивчитись письма і тим отворити собі двері до культури, до щастя.

На щасте, наші селяни, хоч і виховали ся і жили довгий час в російській школї, не зіпсували своєї душі і все, що говорять, те думають і кождої хвилї готові зробити.

В Березточі, лубенського повіту на Полтавщині, селяни ще до революції старали ся про відкритє в своїм селї висшої початкової школи. Розуміеть ся, що з сього нічого не вийшло.

В перші дні „свободи" сільське зібранє винесло постанову, щоби школу відкрити негайно. Післано до Киева місцевого студента і він, наїздивши ся доволї туди й назад, виклопотав у Генеральнім Секретаріятї осьвіти, що школу остаточно відкрито. Треба було добути ще дозвіл з міністерства, щоби школу принято на державні кошти. Але міністерство такого дозволу не дало і селянам прийшло ся вибирати: удержувати школу, що коштувати-ме до 9.000 карбованців на рік, своїми силами, або відректись її на довгі роки. Селяни рішили не спиняти ся перед ніякими коштами і заснували школу. 1.000 карбованців позичили в „Просьвіті", оплатили учителїв, купили, що було потрібне і 18 (31) жовтня 1917 р. таки діждали ся того, що школу відкрито.

На сільське сьвято приїхали представники від лубенських громадських і просьвітних організацій і після молебня витали селян з новою школою; бажали їм як найкрасших наслідків з діяльности школи та кликали всіх і старих до праці для своєї осьвіти, бо тільки через осьвіту можна добити ся красшої долї. Місцевий інспектор вказав на обовязки, які накладає нова школа на всіх, хто жиє в громаді і на тих, що в повіті дбають про осьвіту народу. Діти, що вчити-муть ся в школї, повинні входити до неї як до сьвятині, щоб добувати собі сьвітла ясного і теплого, як сьвітло сонця, що всьому дає житє. Батьки повинні дбати, щоби всі діти до школи ходили, щоби школа була обезпечена всім, що потрібне для правильної науки. На них лиже обовязок удержувати школу. Представники громадських інституцій міста Лубень повинні помагати школї моральними силами, а в разї потреби дбати і про матеріяльну поміч, колиб самі селяни не змогли школи удержати. Відспіванем пісень „Ще не вмерла Україна" і „Заповіту" сьвято закінчено. Діти розійшлись до дому, щоб слідуючого дня вернутись до школи з книжками і взяти ся до щоденної важкої, але ніобхідної праці. Батьки ще задержали ся, щоб обговорити справу основаня „товариства допомоги бідним учням" нової школи.

Дехто радив, щоб не засновувати нового товариства, а дбанє про матеріяльне забезпечене учнів (купно книжок, одежі, підмога грішми на оплату за науку, засноване бурси) віддати „Просьвіті" в Берестоці. Але селяни, що на великий жаль з недовірєм ставлять ся до „Просьвіти", бо самі туди не ходять і мало знають про неї, не погодили ся на се і постановили основувати нове товариство. Зараз приступлено до запису членів і збору гроший. Вписало ся кількадесять членів, а гроший відразу зібрано 2.089 карбованців.

Вірити не хотїло ся своїм очам, коли бачило ся, як селяни, соромлячись і червоніючи, тремтячими, чорними і мозолистими руками добували по 50, 100 а то і більше карбованців і жертвували їх, аби діти могли учити ся.

І деж набралось у селян стільки охоти до своєї рідної школи? Хто учив їх так цінити науку? Що скажуть наші вороги, коли побачать, як горнеть ся наш нарід до знаня, до осьвіти? Чиж не заслугує сей нарід на своє власне, не чуже житє, коли так щедро жертвує на науку своїм синам? Хто може відцурати ся такого народу і не бажати йому вільного житя за се, що після столїть неволї не стратив віри в свої сили, а все дає, щоб добути собі свою українську школу, будувати свою культуру?

Честь вам, берестовецькі селяни, за ваші щирі змаганя до добра, щастя і сьвітла! Хай ваша школа виховує вам найкрасших синів, що, покінчивши науку, стали би славою українського народу! Ваш приклад хай пробуджує тих незрячих братів ваших, що, цураючи ся своєї мови, приневолюють своїх дітий ще тепер калічити свою мову і свою душу наукою на російській мові. Ми віримо, що ваші сини, які покінчать вашу школу, перейдуть у висші школи і не забудуть про вас, працювати-муть для вашого добра, своїх темних братів просьвітять, розганяти-муть ті чорні хмари, що нависли над Україною і добудуть її нещасній вічну волю і славу.

Ф. Чайківський.

(„Нова Рада").

Небезпека.

(З київської „Комашні", ч. 39-40, з 27. жовтня 1917).

Взяв перо, щоби писати про свої, про кооперативні справи, але мимохіть думки линуть не в той бік. Кооперативне житє є тільки часткою житя народного, загально-державного, українського. А поки се ширше, більше — загально-державне житє — не владнало ся, не сила думати про щось инше. Та й гріх би було кооперації проходити мовчки мимо тих явищ громадського житя, де вона може допомогти, де до її голосу будуть прислухувати ся...

Найбільше пекучою справою останних днів є вибори до установчих зборів (учредительнаго собранія). У нас уже нераз говорило ся — яке то величезне значінє має установче зібранє. І от підходять дні, коли ми мусимо вибирати своїх депутатів до того зібраня, виробляти їм наші накази. Вже складені і оповіщені списки виборців, складають ся й оповіщають ся списки кандидатів до установчого зібраня. На Київщині вже складено, зареґістровано і оповіщено по ґазетах список кандидатів від українських соціялістичних партій та Селянської Спілки (ми його містимо в сім числї).

Та чим близше підходять дні виборів, тим більша небезпека загрожує долі українського народу від майбутного установчого зібраня. Звернути увагу нашого населеня на сю небезпеку я і вважаю тепер своїм обовязком.

Небезпека суне з кількох боків. Звичайно, нема чого спинятись на тім, що прихильники старого режіму, чорносотенці, попильнують скористуватись виборами на свою руку, щоби побільше своїх людий провести в депутати і не допустити народу ані до землї ані до справжньої волї. Се-ж, так мовити, само собою розуміеть ся, инакше воно й бути не могло, і трудове селянство і без нас насторожено проти сього, само пильнувати-ме не допустити до громадської справи вовків у овечій шкірі, не подасть своїх голосів на них. Але є инший бік справи. **Небезпека суне на Україну з боку російської демократії, самої настоящої, справжньої демократії.** Як се на перший погляд не дивно, не неймовірно, а се справді так. Український нарід має свої політичні партії, свої організації, своїх проводирів-оборонців, своїх представників. І, здаеть ся, нема нічого красшого, простїйшого, демократичнїйшого з боку наших братів Росіян, як по товариськи, по братньому чекати, кого нарід наш через свої партії та організації намітить кандидатом до установчого зібраня, і потім допомогти йому сих кандидатів провести через вибори. А отже ні! Зовсїм ні. Російська демократія не тільки не йде на зустріч нашому народови, нашим партіям та організаціям, не тільки не чекає і не допомагає їм у виборчій роботі, а виставляє свої російські списки кандидатів, закликає нарід голосувати на них, а не на Українців. І в такій своїй роботі доходить до того, що кандидатами від України виставляє С. Маслова, В. Чернова, Церетелї, Горкого, Короленка, Керенського, Чхеїдзе. Найкрасших своїх людий вона чіпляє на гачок, щоб довити голоси українського народу, щоб розбити голоси виборців-Українців, не допустити до установчого зібраня справжних представників **українського народу — Українців.** Бо вона добре знає, що імена сих людий добре відомі на Україні своєю чесностию, відвагою, давною і неустанною боротьбою за волю народну, і „рибка" на них піде. Для чогож се робить ся, чому демократам з Росії так не хочеть ся працювати на установчім зібраню поруч з демократами з України? Бо українські демократи будуть на зібраню домагати ся того, чого потребує український нарід. А український нарід потребує того, чого дуже боїть ся російська демократія. Доля нашого народу тільки тоді буде забезпеченою, коли Росія стане федеративною републикою, коли Україна мати-ме широку територіяльно-національну автономію і ніхто не втручувати-меть ся до її внутрішного житя. А російській демократії страх сього не хочеть ся. Вона звикла за старого ладу опікуватись нами, то хоче сього й надалї. Занадто смачний навіть для демократії шматок Україна, щоби можна було від сього відмовитись. От і треба всіми заходами тримати сей шматок у своїх руках. Розважте тепер самі, куди хилять Росіяни своїми списками кандидатів. Розважте і не захоплюйтесь тим, що у їх списках стояти-муть Керенський, Церетелї чи навіть сам Чернов. На болотах часто ростуть чудові квіти; — зачаруєш ся квіткою, забудеш про болото, часто вкрите густою гарною травою, підеш зірвати її і — прощай житє, прощай доле! Будете, скажемо, від Київщини мати С. Маслова, Аксельрода і їх товаришів на установчім зібраню, то ще не один рік Росія визискувати-ме Україну, керувати-ме нашою працею, нашим хлїбом, нашими земними богатствами на користь російського народу, а не українського. Отож запамятайте собі про сю небезпеку і будьте підчас виборів „мудрі яко змиї", не йдіть на гачки, які круг вас розкидано нашими отвертними і потайними ворогами з найкрасшими приманками. Тільки кандидатам від українських соціялістів та Української Селянської Спілки мусять бути віддані наші голоси. Зокрема ми, коператори, мусимо подбати про розяснене всього того несьвідомим людям. До сього нас закликає і Український Центральний Кооперативний Комітет. Сим одна небезпека, небезпека найстрашнїйша, буде відхилена.

Не мала небезпека щодо скликаня установчого зібраня йде також і з деяких кругів самого українського громадянства. Сї круги закликають Українців бойкотувати всеросійське установче зібранє, себто своїх делеґатів туди не вибирати і не посилати. Таку постанову, наприклад, виніс недавно мітинґ почтовиків у Києві. До сього кличе також і Союз Української Державности в своїх плякатах, дуже цікаво і гарно виданих. Вони се роблять длятого, що в гарні наслідки праці всеросійського установчого зібраня для Українців не вірять, через вороже відношене до нас Росіян — демократів і недемократів, і хотять своїм бойкотом вплинути на Українську Центральну Раду, щоби вона як найскорше скликала своє українське установче зібранє. В отсих то закликах і криеть ся небезпека. Коли би була надія, що бойкот всер. устан. зібраня удасть ся як найкрасше, що Україна справді не пішле туди ні одного депутата, то тодї можна булоб ще поміркувати над сим і може навіть згодитись. Але найменьшої надії на те, що бойкот пройде, нема. Загалом українське громадянство — і селянство і робітництво — ставить ся до всеросійського установчого зібраня прихильно. І коли буде бойкот, то він захопить тільки окремі гурти, а се приведе до того, що сили українського народу розібють ся на дві частини, українські кандидати зберуть меньше голосів і пройде їх делеґатів до зібраня меньше. А раз на установчім зібраню буде наших делеґатів мало, то і сила їх для оборони прав українського народу буде мала. Се-ж зовсїм не в наших інтересах. Як не як, а всер. уст. зібранє буде виробляти богато законів спільних для всіх народів Росії. Значить, наслідки його роботи мати-муть величезне значінє і для України, і ми мусимо вжити всї свої сили, щоби взяти в сій роботі як найбільшу участь, щоби вироблені закони не направлялись на шкоду нам. А далї не треба забувати ще й того, що скликане свого установчого зібраня не така то вже й проста річ, як спершу здаеть ся. Заходів до скликаня їх ще не зроблено, засобів для сього у нас ще ніяких нема. Коли скликане всеросійського зібраня прийшлось урядови відкладати не один раз через непідготовленість, і ще й тепер не можна сказати, що підготоване зроблено як слід, що-ж певного можна сказати про наше установче зібранє. Про нього навіть книжки жадної не написано, ніякого законопроекту не вироблено. Отже, чи не станеть ся таке, що ми будемо бойкотувати всеросійське зібранє та мріяти про своє, а воно вирішати-ме долю всіх народів Росії без нашого голосу, без нашої участи, не знаючи наших бажань та вимог. Ні, до сього не можна допускати. Будемо дбати всіми силами про скликане свого зібраня, але з подвійним завзятєм мусимо дбати і про те, щоб на всеросійське установче зібранє від українського народу тільки Українці поїхали. Через се саме не бойкотувати треба вибори делеґатів до зібраня, а бороти ся з тими Українцями, які бойкотують, закликати голосувати на кандидатів українських соціялістів та Селянської Спілки всіх, хто тільки має право голосу, кого записано до виборчих списків. Хто не подасть свого голосу зовсїм, або подасть не на Українців, той лютий ворог України, ворог своєї власної долї, той Юда свого народу.

І тут я вдруге мушу закликати кооператорів не стояти осторонь від підготовленя до виборів, а завзято брати участь у нїм, просьвіщати „братів незрячих, гречкосїїв". Особливу увагу треба звернути на жіноцтво. Жінок у нас найбільше по селах. Жінки у нас найбільше темні, неосьвічені, несьвідомі. Коли вони не будуть голосувати, або голосувати-муть як прийдеть ся, як направить їх руку якийсь „бойкий" аґітатор з російських „демократів" або чорносотенців, то вибори ми програємо, і знову за нас піклувати-муть ся наші опікуни вороги, про котрих і в приказці кажеть ся — „для тебе і сорочку з тебе".

До роботи-ж, товариші кооператори, до завзятої сьвідомої боротьби за долю українського народу.

Іван Прихоженко.

ЗА ЗЕМЛЮ І ВОЛЮ!

(Урядова ліста кандидатів на послів до російських установчих зборів, оголошена в ч. 39-40 київської „Комашні").

Список № 1-й

кандидатів в Установчі Збори по Київській губернії **Української партії Соціялістів-Революціонерів, Селянської Спілки і Української Соціял-Демократичної робітничої партії.**

1. **Грушевський** Михайло Сергієвич, голова Української Центр. Ради.
2. **Ковалевський** Микола Миколаєвич, голова Центрального Комітету Української партії Соціялістів-Революц. і голова Всеукр. Селянської Спілки.
3. **Винниченко** Володимир Кирилович, голова Генерального Секретаріяту Української Центральної Ради, Укр. Соц.-Дем.
4. **Севрюк** Олександер Олександрович, член Центр. Комітету Української партії Соціялістів-Революціонерів.
5. **Химерик** Василь Федосієвич, Укр. соц.-револ., Голова Липовецької Народньої Управи.
6. **Стасюк** Микола Михайлович, товариш голови Центральн. Комітету Селянської Спілки, Укр. Соц.-Рев.
7. **Степаненко** Аркадій Степанович, член Центр. Комітету Сел. Спілки, Укр. Соц.-Рев.
8. **Чечель** Микола Фролович, секрет. Укр. Центр. Ради, Укр. Соц.-Рев.
9. **Мандрика** Микита Іванович, гол. Радомисльськ. Нар. Упр., Укр. С.-Р.
10. **Шаповал** Микита Юхимович, член Центр. Ком. Укр. Партії Соц.-Рев.
11. **Хомутовський** Андрій Нилович, чл. Чигиринськ. Нар. Упр., Укр. С.-Р.
12. **Ільченко** Олександер Пантелеймонович, гол. Уманськ. Ком. Укр. П. С.-Р.
13. **Порш** Микола Володимирович, голова Всеукраїнської Ради Робітничих Депутатів, член Центр. Комітету Укр. С.-Д.
14. **Присяжнюк** Василь Андріянович, гол. Бердич. Земельн. Ком. Укр. С.-Р.
15. **Рохманюк** Василь Ігнатович, Укр. Соц.-Рев., Таращанськ. пов.
16. **Ткаченко** Михайло Степанович, чл. Центр. Комітету Укр. С.-Д.
17. **Швець** Федір Петрович, Укр. С.-Р., Черкаськ. пов.
18. **Донченко** Сергій Абрамович, Укр. С.-Р., Васильківськ. пов.
19. **Котик** Евмений Степанович, гол. Звенигородськ. Сел. Спілки, Укр. С.-Р.
20. **Пирховка** Григорій Ісаєвич, Укр. Соц.-Рев.
21. **Радчук** Михайло Григорович, Укр. Соц.-Рев.
22. **Драгомирецький** Антін Григорович, гол. робітн. клюбу у Києві, У. С.-Д.
23. **Бугера** Іван Федорович, Укр. С.-Р.
24. **Кравець** Микита Онуфрієвич, Укр. С.-Р., Чигиринськ. пов.
25. **Компанієць** Микола Григорович, Укр. С.-Р.
26. **Ковтуненко** Павло Федорович, Соц.-Рев., Звенигородськ. пов.
27. **Антонович** Дмитро Володимирович, чл. Центр. Ком., Укр. С.-Д.

Всі голоси Український трудовий нарід повинен подати за цей список, який йде під № 1-м!

В кождій українській хаті повинен находити ся Календар У. Н. Союза.

З житя українських громад в Манджурії.

(Від власного кореспондента).

Се щось дивно величне, несподівано могуче виявило ся з тих, пів року тому тимних, несьвідомих, асимільованих мас українського народу в кольоніях Манджурії. Ще за місяць до приїзду в Харбін уже вдало ся дістати відомости про тутешне хитке жите нашої громади. Але ось приїхавши сюди, довело ся побачити зовсім инше.

Зустрівші нас представники Окружної Ради — голова, редактор місцевого новозаложеного органу української громади та від клюбу й орґанізації учнів, показали собою відразу, що тут є вже щось конкретне, певне... і се виявилось.

На другий день по приїзді відбуло ся засїдане Ради, на якім кромі членів зібрала ся повна саля сторонних Українців. Всї були невимовно раді нашому приїздови і тому привитаню від американських братів, яке ми їм привезли з собою.

Підчас засїданя серед усього загалу зібраних почував ся величезний напружений інтерес до кождого обговорюваного слова. Відзначав ся великий національний патріотизм серед усїх і жваве захоплюване своїми інтересами.

Була дивна така проява національного чутя серед недавно несьвідомих мас, а ще дивнійше те, що серед присутних не було й одного члена, який би добре говорив по українськи — вся-ж найбільша частина зібраних „чесала" по московськи. Тому то й було дивним трохи з боку нерозясненому глядачеви. Розмова, дискусії і взагалі все засїдане ведеть московською мовою в той час, коли самий тон і зміст є чисто український та ще й у національно-патріотичнім дусї.

Тут нема партій — порішено не втручати ся до справ жадної партії. „Ми Українці" є гаслом кождого з них. Тому спільно обмірковують питане: і великий капіталїст — заводчик (фабрикант) Українець і звичайний його робітник большевик, і офіцир і жовнїр, і, хоч і московською мовою (виїмково дехто калічить по українськи), всї разом ідуть одним шляхом, тим шляхом, який веде до здійснення ідеї Української Народної Републики.

Тут на справи національного сьвята, яке впоряджуеть ся Радою з приводу оголошеня Републики, щедро жертвують ся без ноти небажаня заводчиком тисячі карбованців, а звичайними смертними, кілько по змозї. Уявляло ся, що кождий з них віддав би все на своє відроджене. Такий відрадний стан спричинило оповіщене нашою Центральною Радою Републики. Сим кождий почув за собою велику силу своєї державности і власного захисту від тої безпардонности, яка спричинялась їм яко „нації без нації".

„Ми нація! Ми маємо державу! Тому й робім, як люди своєї держави" — чуєть ся від усїх.

Кождий пронятий великим інтересом до всього, що торкаєть ся або має звязок з українським відродженем. Тому то й не диво, що коли ми з товаришем через Українську Окружну Раду оповістили реферат про жите американських Українців і про українські події, публики-Українців було повно. Вся кольонія сидїла у величезній салї і вся стежила пильно за тим, що говорило ся. З напруженем протягали ся облича всїх до естради; з дивним дисциплїнарно-громадським чутем не було жадного руху, що перешкаджав би референтови. Всї: і старі з лисими головами і молоді, і мущини і женщини, і полковники і жовнїри, і аристократи і робітники — всї, всї з енергічним блеском в очах переймали ся красними словами лекції.

Економічний занепад народу, бідарство, еміґрація й утворене нового житя в Америці; вибух революції; бажане до рідного краю; українське відроджене на Україні; утиски і перемога; наша боротьба, а на кінци — своя Република і наші завданя — все те малювало ся перед слухачами. І нема сумніву, що все те перейшло в саму душу їх і надасть їм ще більше енергії до простованя своїм шляхом. Своя-ж рідна промова лекторів переносила всїх до свого краю і надавала тим більше сили впливу.

Тут подаю кілька слів про історію розвою окружної громади в Харбіні, на китайсько-манджурськім кордонї.

Три місяці тому тутешна громада була одною руїною. Давний Український Клюб припинив своє істноване через байдужність і жите було завмерло. Та ось в час боротьби на Україні межи реакцією і нашими представниками тутешні одиниці (С. Кукуруза, тепер редактор „Засїву") кинули ся до роботи. Запрошено военного окружного лікаря Ів. Мозелевського і за якийсь час зістала скомпонована Рада. Почала ся енергічна робота. Майже всї Українці ввійшли в неї; чи „малороси" чи „хахли" — всї почули вагу зєднаня. Порішено для красшого обєднаня видавати ґазету; і вона почала виходити прекрасними згортками на 8 сторін під назвою „Засїв".

Аж ось сподївано оповіщено Українську Народну Републику. Громада цїлком ожила й утворила Українську Окружну Раду. Вона має 32 членів, а головою її є І. Мозолевський. З того часу робота пійшла енергічно. Зформовано українську сотню під зручною управою Українця, осавула Твардовського, вибрано представників до місцевих органів самоврядованя і за невеликий час всї „власть імущі" почали рахувати ся з Українською Окружною Радою Харбіна, яко з органом представництва українського народу.

Ся тактика: „Не втручати ся до ніяких партійних справ инших партій, а йти в контактї з Центральною Радою в Києві; бути пасивними до всяких виступів партійного характеру" — зєднала до купи всїх напрямів Українців, які згуртували ся в загальнім органі Окружної Ради під одним прапором „Українців".

Зформовано було при Окружній Раді военну секцію, яка й заняла ся формованем українських військових частин (відділів). Завдякиж тому, що стихійність українських жовнїрів має величезний потяг переїхати **негайно**, навіть самовільно, до Києва — ся секція зробить величезне значіне в формованю українських частин і в ретельнім їх переїздї на Україну.

Тепер Окружна Рада веде інтензивну діяльність при переписи Українців у звязку з виборами до Українських Установчих Зборів. Цїлу Манджурію поділено на участки (секції), призначено членів для того, зроблено величезну аґітацію і рекляму... І за короткий час всї одиниці українського походженя зложили одну свою цїлість.

Дух радуєть ся такою величезною проявою національного почутя!

Та рівнодушність, яка лежала на душах наших „хахлів" віками, і ще на передодні останних місяців байдужно-іронїчно випливала на їх обличах при слові „Українець" — тепер в останну хвилину вибухнула у величезне почуте національного обовязку перед рідним краєм.

Дивно стає дивити ся, як завзято з огнем у словах промовляє до „братів" змосковщений Українець. Анї одного слова по українськи — зате його дух, серце і все єство в ту хвилю є на Україні.

Величезний і прекрасний рух!

Душа радуєть ся!

Радісно і почуваєть ся велике щасте робити серед таких мас. А роботи, роботи!...

Ол. Досьвітний.

Харбін, 8 (21). грудня 1917.

В КОЖДІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИННА НАХОДИТИСЬ ЧАСОПИСЬ „СВОБОДА".

РУХ У ВІДДІЛАХ У. Н. СОЮЗА.

ПАТЕРСОН, Н. ДЖ. Отсим подаєть ся до відома всїм членам тов. ім. Т. Шевченка, від. 64, що звичайний мітинґ відбудеть ся в недїлю, 3. лютого б. р., о годині 2-гій пополудни. Просить ся всїх членів явити ся на сей мітинґ. — І. Вархоляк, секр.

АЛЕНТАВН, ПА.

В Алентавн, Па., відограєть ся представлене

„АРЕНДАР"

в трох діях

в суботу, дня 2. лютого 1918 р. в галї церковній на Фронт ул.

Початок о годині 6.30 вечер.

ДІЄВІ ОСОБИ:

Арендар ... Тимко Ференц
Крутарський ... Володимир Кащицький
Яцко ... Іван Дашевський
Богатчук ... Дмитро Мікієвич
Меланя ... Катерина Нестор
Палана ... Марія Кушнїр
Павло ... Стефан Мильничук
Марко ... Володимир Дандик
Шмуль ... Дмитро Ключка
Сьвященик ... Василь Кузьмин
Начальник ... Іван Тьохтий
Комісар ... Василь Гайдай
Сура ... Параня Слота

Селяни, селянки і др.

Дірїґент Василь Урбанський.

Чистий дохід призначений на Українську гр.-кат. церков.

ЦІНИ МІСЦЬ: І-рядні 50 цнт.; ІІ-рядні 35 цнт.

На се предетавлене запрошують ся всїх Українців і Українок з Алентавн і з околиці. 14

НЮ ЙОРК, Н. Й.

До української молодїжи в Ню Йорку і околици.

Дорогі Товаришки і Товариші!

СІЧ, — яко орґанізація української молодїжи в Ню Йорку і околици кличе всїх українських дівчат і хлопців, охочих до забави, на

СІЧОВИЙ БАЛЬ

— який відбуде ся —

в неділю, дня 3. лютого 1918 р.

у великій гали Бетовена (у тій без стовпів, на першім поверсї)

BEETHOVEN HALL,

210-14 E. 5th St., New York, N. Y.

Початок о годині 6-ій вечер.

ВСТУП ВІД ОСОБИ 25 ЦНТ.

Музика п. С. Цимбрівського.

За порядок і добру забаву ручить

13-14 СІЧОВА СТАРШИНА.

НЮ ЙОРК, Н. Й.

Позір! Українці! Позір!

Товариство „Вільні Козаки міста Львова" в Ню Йорку

— устроює —

в суботу, дня 2. лютого 1918 р.

драму в 5-ох діях Івана Франка, під управою п. Петра Стецепка,

УКРАДЕНЕ ЩАСТЄ

в концертовій гали У. Н. Дому, 217-219 East 6th St., New York, N. Y.

ОСОБИ:

Микола Задорожний ... т. П. Васильків
Анна, його жінка ... т-ка А. Климковичівна
Михайло Гурман ... т. Г. Душник
Олекса Бабич ... т. І. Якимів
Настя, його жінка ... т-ка К. Наконечна
Війт ... п. П. Прокопів
Шльома, арендар ... т. І. Комар
Перший парубок ... т. М. Савіцький
Другий парубок ... т. П. Періг
Третий парубок ... т. І. Струж
Селянин ... т. П. Назаркевич
Перша дівчина ... т-ка А. Малькут
Друга дівчина ... т-ка К. Савіцька
Трета дівчина ... т-ка Я. Микитишин
Перша селянка ... т-ка К. Білівська
Друга селянка ... т-ка А. Клюба

ПО ПРЕДСТАВЛЕНЮ

ВЕЛИЧАВИЙ БАЛЬ.

Музика т-ва ім. М. Лисенка.

ВСТУП: Крісла І-рядні 75 цнт.; ІІ-рядні 50 цнт.; ІІІ-рядні 35 цнт.

Тикети до набутя: Українська Книгарня", 168 Іст 4-та ул.; Я. Кирич, 110 Іст 3-та ул., а в дни представлення від 6-тої години вечером при касї.

Українці! Просимо прибути, як найчисленнїйше, на одно з найгарнїйших представлень нашого незабутого памяти Івана Франка.

За добру забаву ручить

12-14 КОМІТЕТ.

НЮ ЙОРК, Н. Й.

На дохід Укр. Нар. Дому в Ню Йорку

— відограє —

ТЕАТР НАРОДНОГО ДОМУ

в неділю, дня 3. лютого 1918 р.

в Концертовій сали, 217-19 Іст 6-та ул., Ню Йорк

драму в 5-ох діях Б. Грінченка

„ЯСНІ ЗОРІ"

ОСОБИ:

Алї Баша ... М. Мелешко
Аміна, його улюблена жінка ... К. Іваночківна
Фатіма, її служниця ... А. Грещуківна
Дмитро, молодий невільник ... П. Чіхрай
Олена, його жінка ... п-на Горуцька
Халїль ... п. Вацлавський
Доглядач над невільниками ... п. М. Гулеґроцький
Пана́с, старий невільник ... п. Вражник

Невільники і слуги.

Початок точно о год. 8-ій вечером.

ВСТУП З ГЕТЧЕКОМ, 75, 50 і 35 ЦНТ.

ПО ПРЕДСТАВЛЕНЮ

ЗАГАЛЬНА ЗАБАВА.

Дальші штуки як „Борці за мрії", „Німста Жидівка", „Антось Дукат" і инші будуть подані до відома вкоротці.

Тікети можна вже набути щодня в Нар. Домі, 217-19 Іст 6-та ул., в Укр. Бюрі, 520 Іст 6-та ул. і друкарни тов. „Просьвіти", 46 Іст 7-ма ул., а в день представленя при касї від год. 4-тої попол. 13-14

ДРІБНІ ОГОЛОШЕНЯ.

Пошукую своєї сестри **БРОНІСЛАВИ БИЛЕНЬ** зі Сколього, пов. Сколє. Перебувала в Філядельфії. Хто би о ній знав або вона сама, зволить ласкаво зголоситись на адресу: 14-16

MICHAYLO BYLEN, 128 Lehman Ave., Hamtramck, Mich.

КОНКУРС на посаду дякоучителя. Услівя $60.00 і доходи церковні, а іменно: Служба Божа 50 ц., нараствє 50 ц., вивід 25 ц., міровано, похорон, колида; четверта часть від сповіди нїчого; єсли нема Служби Божої замовленої, а сьвященик хоче служити, то учитель має явити ся безплатно. В школї має учити етимольоґію, уміти добре провадити хор, безуслівно не заглядати до салонів і бути тверезим всегда, що до партій народних бути невтральним і устроювати театральні представленя. 14

сьвящ. В. ОБУШКЕВИЧ, 114 So. Chestnut S., Shenandoah, Pa.

ПОТРЕБА АГЕНТІВ І АГЕНТОК до розповсюднюваня Кальварійського Вина Лїчничого і инших патентованих ліків. Чесний спосіб зарібку. Голоситись особисто або писемно до 14-17

D. Wroblewski & Co., Dept. R-26, 196 East 4th St., New York, N. Y.

Пошукую краяна **МИХАЙЛА ФИДАКА** з села Кадовбець, пов. Застайне, Буковина. До Злучених Держав приїхав з Канади в 1915 р. Хто би про него знав або він сам, прошу зголоситись на адресу: 14

SEM. TORSKI, 221—4th St., Passaic, N. J.

Пошукую свого стрийка **МИРОНА ДИЦЯ** з села Остапє, повіт Скалат. Перед 20 роками виїхав до Злучених Держав і мав перебувати в Сан Франціско, Кал. Хто подасть його адресу дістане нагороду. Прошу голоситись на адресу: 14-16

MIKE DYC, Box 78, Sun, W. Va.

Пошукую **ІВАНА КОСАЧЕВИЧА, ГРИНЯ ІЛЬНИЦЬКОГО** і других товаришів, родом з села Явора, Турецького повіту.

ВАСИЛЬ КОСАЧЕВИЧ, c/o American Ukrainian Exchange, 520 E. 6th Street, New York, N. Y. 13-15

Пошукую свого краяна **ВАСЬКА ВАВРО**, з села Мичківці, повіт Лїско. Перед 5-ма роками перебував в Ню Йорку, відтак виїхав до стейту Пенсильванія. Хто би о нїм знав або він сам, прошу зголоситись на адресу: 13-15

WASYL MAGREL, 27 Hester St., New York, N. Y.

Пошукую **ГРИНЯ БАЗАНА** з Залісця, повіт Золочів. Перед 4-ма тижнями виїхав з Гартфорду. Середного росту, волосе чорне, вуси стрижені, на переді бракує йому два зуби, один з гори другий з долини. Хто подасть його точну адресу, дістане $50.00 нагороди. Голоситись на адресу:

JOHN LUDKEVICH, 192 Sheldon St., Hartford, Conn. 11-17

ПОТРІБНО КОВАЛЯ добре обзнакомленого з ріжничими апаратами і машинами. Денна платня $4.00. Стале заняте. Українець має першеньство. Голоситись на адресу: 13-14

SIMON KOZAK, Farmers Blacksmith Shop, Yuma, Colo.

ДАРОМ ДЛЯ КОЖДОГО книжка Штука Приподобаня ся молодим мущинам або женщинам і много инших штук гарних для молодших і старших, як також катальоґ, 4 цнт. з пересилкою. 13-18

ROMAN STARKOWSKI, 1338 N. Lincoln St., Chicago, Ill.

В важній справі пошукую **ЛАБІЦЬКОГО** з села Токів, пов. Збараж. Тому 2 роки перебував в Брукліні, Н. Й., під ч. 124 Ґренд Аве. Хто би о нім знав або він сам, зволить зголоситись на адресу: 14

PARANKA KUZMIN, 2142—22nd St., Brandon, Manitoba, Canada.

Сим повідомляємо ПП. Читачів, що вже вийшов з друку кишеньковий календарик на рік 1918. Ціна 10 центів.

Адресуйте:

"SVOBODA",
83 GRAND ST., JERSEY CITY, N. J.

АМЕРИКАНСЬКІ ВІСТИ.

2,000.000 під оружє.

(True translation filed with the Postmaster at Jersey City on February 1, 1918 as required by the Act of October 6, 1917.)

Виготовлено новий військовий проект, на основі котрого мущини, які по дни 5. червня 1917 року скінчили 21-ший рік житя, підлягають військовій службі. Зроблено також заяву, що в найкоротшім часі покличуть ся 2,000.000 мущин, які після нового військового розпорядженя належать до першої кляси.

Привилеї для Альзатців.

(True translation filed with the Postmaster at Jersey City on February 1, 1918 as required by the Act of October 6, 1917.)

Роджениці Альзації й Льотарингії, які живуть в Злучених Державах, будучи негорожанами, не будуть уважані за ворожих „чужинців", а лише за французьких горожан „згубленої провінції". Хотячи однак покористувати ся таким привілеєм, кождий мусить мати ідентифікаційну карту від „Загального Товариства Альзатців і Льотарингців в Америці", яку мусить підписати також французький консуль.

Російський консуль для Ню Йорку.

(True translation filed with the Postmaster at Jersey City on February 1, 1918 as required by the Act of October 6, 1917.)

З Лондону доносять на основі одержаної там телеграми, що Михайло Устінов, російський генеральний консуль в Ню Йорку, зістав суспендований з сього становища. Большевицьке правительство іменувало на його місце Джана Ріда, Американця. Джан Рід перебуває тепер в Росії ще від падолиста 1917 року, куди він виїхав яко кореспондент нюйорської газети „Мессес", котру то газету американське правительство заборонило видавати.

В Ню Йорку основано нову спілку для розпродажі газет.

З приводу того, що продавці газет у Ню Йорку застрайкували, бо видавці відмовили їм жаданий процент опусту, газетні компанії рішили заложити нову спілку, яка відтепер займеть ся розпродажею газет. За директорів сеї спілки вибрано таких представників газетних компаній. Коли нюйорські газети коштували по одному центови, тоді продавці зароблялі 40%. За сто газет продавець брав собі 40 центів, а 60 центів відсилав до адміністрації даної газети.Колиж друкарські матеріяли так подорожіли, що видаванє газети за одного цента не виплачувало ся, компанії піднесли ціну газет на два центи, даючи рівночасно продавцям 50% опусту більше. Значить, продавши сто газет, продавець мав взяти собі 60 центів, а адміністрація даної газети віддати 140 центів. Притім продавцям застережено право звороту непроданих газет. Та продавці не вдоволили ся сим, а зажадали 100% опусту; то є, за продане 100 газет вони жадали 80 центів, а адміністрація газети щоби діставала 120 центів. Крім того жадали, щоби адміністрації приймали непродані газети. Газетні компанії кажуть, що такі жаданя є несправедливі. Продавці жадають 80 центів лише за саме продане газет, а газетній адміністрації за 100 газет дають 120 центів і кажуть їм за тих 120 центів оплатити папір, фарбу, машини, сьвітло, опал, телеграми, адміністрацію, редакцію, кореспондентів і инших робітників. Вони отже рішили, що дати продавцям так великий опуст є неможливо і тому заложили свою власну спілку, яку минувшого четверга вже заінкорпоровано.

Нюарські Українці, ідіть до бібліотеки.

Джан Катон Дана, завідатель нюарської публичної бібліотеки, повідомляє нюарських Українців, що бібліотека, яка містить ся під числом 5 улиця Вашінгтон, ріг улиці Брідж, є отворена що дня для їх ужитку. Там вони можуть збути свій вільний час, читаючи ріжні часописи та книжки.

Жовнір з деревяною ногою.

Військова комісія в Дорчестер, Масс., заасентирувала Віліяма Лірі, який має одну деревяну ногу. Лірі сам просив, аби його асентирувати, кажучи, що він не є гіршим горожанином Злучених Держав, як хтонебудь инший.

Новий тунель попід ріку Гудсон.

Незадовго відбудуть ся спільні наради державних послів і губернорів двох стейтів: Ню Йорк і Ню Джерзи, а також майорів міст Ню Йорку і Джерзи Сіти. Наради мають обговорити справу будови нового тунелю попід ріку Гудсон, який лучив би Джерзи Сіти з Ню Йорком і був призначений яко дорога для автомобілів, кінних возів і т. п. Є пропозиція, щоби кошти будови поділити по рівній части на Ню Йорк, Джерзи Сіти і на федеральне правительство.

Переводять на дівчині операцію, щоби здержати її ріст.

25-літна шікаґовська красавиця, Мабель Джонсон, мусіла піддати ся лікарській операції, щоби перестала рости. Вона тепер висока на 7 стіп і 6 цалів і мимо дозрілого вже віку все таки росла вгору.

СТАРОКРАЄВІ ВІСТИ.

З окупованої Галичини.

Доси в наших руках задержала ся невеличка частина східної Галичини: збаражський повіт і частини повітів бродського, тернопільського і скалатського. Тяжка доля мешканців сього краю. Протягом довгої війни жило ся їм, особливо Збаражчанам, Тернопільцям і Скалатщанам, краще як другим; війна їх майже не доторкнула ся. Росіяни заняли їх в 1914 році без бою; великого нищеня з початку не було і з того часу повіти сі уявляли з себе „тил" російських армій. В тій час як скрізь по инших місцях пройшов ураган воєнної руїни, тут здебільшого все лишало ся ціле; люди на своїх місцях, богато мужеської молоді, бо Австрійці свого часу не встигли всіх вибрати. Так було до сього літа. Врожай сього року був дуже гарний, люди вже взяли ся до жнив, як тут вдарила буря; став ся знаменитий тернопільський прорив і обернув — хотілоб ся сказати — цьвітучий край в руїну. Утікаючи маса дезертирів позначила свій шлях погромами, рабунками й насильствами. З боєм наступили Німці, артилерія громила відступаючі російські відділи і попалила богато сіл.

Висший військовий уряд російський казав, відступаючи, налити весь хліб, забирати всі коні і всю худобу, виводити всіх мущин військового віку. При тій дезорганізації й поспіху, з яким все ся відступлене, накази сі виконували ся не систематично; реквізиції худоби часто-густо виливали ся в форму стихійного рабунку, поруч якого йшли всякі насильства й ґвалти.

Нарешті хвиля відступленя припинила ся. Німці і Росіяни задержали ся одні проти других на певних позиціях. В руках Росіян — лишила ся смужка галицької території з тих повітів, які ми зазначили в горі. Людности тут усього понад 70 тисячів. Міста дуже потерпіли від гарматного бою і тепер раз-у-раз обстрілюють ся або з великих гармат, або з аеропланів. Села переповнені військом до послідної міри. Коли взяти на увагу, яке тепер військо, як поменьшила ся в ньому дисципліна, то легко собі уявити, що діється з нещасним населенням, яке вже нівідки не має захисту. Правда, лишила ся на місцях давна адміністрація — комісарі, які сумлінно виконують свої обовязки серед невигідностий, під систематичним обстрілом, але що вони можуть робити тепер, коли так мало має вагу всяка власть.

Найбільше лихо для населеня — се голод, що заглядає в очі. Підчас літних боїв і відступаня знищено 60% всього урожаю. Решту зреквірували військо і населеню не лишило ся нічого. Коли важко підвозити хліб і всякі продукти для армії, то ще важше підвезти щонебудь для місцевої людности. Нема самих необхідних продуктів, нема ніякого краму, люди ходять голі й босі. Страх находить на душу, коли бачиш, що нівідки нема ратунку і народ мусить гинути. А Збаражчина — се-ж один з найсьвідоміших українських повітів, тут такі розвинені освічені селяни, так добре зорганізовані... Тернопільський губернський комісарят робить пробу добути продукти через бувшу галицько-буковинську продовольчу управу, яка саме тепер ліквідує справи; може вдасть ся добути дещо з продуктів, які лишили ся в неї на складах, може пощастить ся перевезти се на фронт і поділити між голодне населення. Як що ні, то станемо перед фактом повільного вимираня людности окупованої доси нами частини Галичини. Раніше можна було покладатись на помiч союзів земського або городського, а тепер самі союзи переживають кризу і надія на їх поміч дуже мала. Становище тяжке, майже безпорадне. — (М. Ж. в „Новій Раді").

Знищеня в Бучаччині.

Бучач (в Галичині), околиця і взагалі повіт є образом страшної руїни і знищеня. Села Пелявя і Доброполе зістали зметені з лиця землі, а мало що осталo з Пишкович, Новоселівць, Медведовець, Бариша і Язлівця. Коропець не дуже знищений. Як в Бучачи так і в цілім повіті панує страшна нужда, бо поля ціле літо стояли облогом. Богато населеня тепер назад повернуло, але правильне житє не дуже скоро дасть ся привернути. Бучач (місто), який перед війною числив 14.000 мешканців, в часі російської інвазії мав їх около 3.000, а тепер, по повороті, числить около 9.500 мешканців.

ЗАГАЛЬНІ ВІСТИ.

Німеччина оголосила автономію Фляндрії.

(True translation filed with the Postmaster at Jersey City on February 1, 1918 as required by the Act of October 6, 1917.)

Німецьке правительство, як доносить телеграма з Амстердаму, проголосило автономію бельгійської Фляндрії. — Фляндрія се національна територія на заході Европи; ся територія є поділена між Францію і Бельгію. Французька Фляндрія занимає 1.248 квадратових миль простору, а бельгійська—1.157 квадратових миль. Німці отже проголосили автономію бельгійської Фляндрії.

Африка будить ся.

Останні вісти доносять, що під впливом подій в Европі полудньова Африка починає також рушати ся. Деякі кольонії — як французьскі, британські, німецькі і голяндські — стремлять до того, щоби їм признати право самовизначеня.

Боротьба Альжиру за автономію.

Альжир, французька кольонія в північній Африці, вже від кількох літ провадить боротьбу за свою автономію. Останні телеграми доносять, що французьке правительство згодило ся на скупу автономію, даючи Альжирови власне міністерство для внутрішних справ, до якого буде входити шість роджениців Альжиру. Роджениці Альжиру мають тепер право одержати у французькім війську таку саму рангу як і Французи.

Ректор варшавського університету помер.

Др. Будзіньский, ректор варшавського університету і польський учений, помер у Варшаві з початком другої половини грудня 1917 року.

Місто в Австралії залите водою.

Місто Макай, в провінції Квінсленд в Австралії, опинило ся цілком під водою. Над містом від кількох днів шаліла страшна буря. Урвала ся хмара, яка спричинила велику зливу; також ріки виступили із своїх берегів. А що місто Макай лежить в долині, так і опинило ся під водою. Многим мешканцям вдало ся утікти на гори, а котрі остали ся, ті разом з худобою і домами опинили ся під водою.

Німецький цісар є найлішний ловець у сьвіті.

До Злучених Держав щойно наспіла вістка про се, що німецький цісар Вільгельм II. убив до 1908 року 61.730 штук дичини. Кажуть, що він є найлішний ловець в сьвіті.

ВСЯЧИНА.

Ірляндія — край і нарід.

Ірляндія — богато пишеть ся, чуєть ся і говорить ся тепер про неї. Говорять про неї в державних парляментах, пишеть ся про неї в газетах, в журналах та в брошурах, чуєть ся про неї в ріжних політичних і неполітичних розмовах. І не дивниця — се край, котрого нарід хоче у сій великій війні здобути собі політичну свободу.

Ірляндія (по айришськи Ерін), се остров на Атлантійськім океані на захід від Англії. Простір сього краю виносить 32.531 квадратових миль або трохи більше ніж простір Галичини, яка числить 30.312 квадратових миль. Столицею краю є місто Дублін. Населене в 1911 році виносило 4,381.951 осіб. Се число видасть ся кождому трохи цікавим, коли знаєть ся, що населене Ірляндії тому 70 літ (в 1841 році) числило 8,175.124 душ; значить, протягом 70 літ населене Ірляндії не лише не збільшило ся, але противно, ще зменьшило ся о 3,793.173 душ. Хтось міг би думати, що Ірляндія вимирає, але воно так не є. Правда, в 1846 році богато населеня Ірляндії вимерло задля так званої „бараболяної недуги", але головною причиною упадку населеня є велика еміграція Айришів поза границі свого краю, бо в своїм краю вони не можуть вдержати ся. Одні мусіли еміґрувати задля політичних, а другі задля економічних причин.

Ірляндія є тепер складовою частию великобританської імперії. До Великої Британії вона належить ще від 1014 року. До того року Ірляндія була самостійною державою, якою правили князі, барони і графи. Утрату своєї незавиcимости може завдячити Ірляндія тим власне панующим над нею графам, князям та баронам, які, не могучи поділити ся доходами, вічно воювали між собою. Вкінци Айриші нехай завдячують утрату своєї независимости також папі римському Григорієви VI., який будучи тоді зверхником сьвіта, наказав тодішному англійському королеви Генрикови II., аби силою загорнув Ірляндію під себе. Від тоді, то є вже 903 роки, Ірляндія належить безперервно до Англії, яка тепер титулує себе Великою Британією. — За той час в Ірляндії було богато повстань проти англійського панованя, а про останнє, яке вибухло підчас сеї війни на весні 1915 року, ми мали нагоду чути з газетних вістий. Провідником сеї революції був Роджерс Кейзмент, який в тій боротьбі за свободу свого народу наложив головою; англійські власти засудили його на смерть через повішене, „яко зрадника держави". Тепер Ірляндією править настановлений англійським правительством льорд-лайтнант, який має в краю найвисшу адміністрацію, судову і екзекутивну власть. До англійського парляменту Ірляндія вибирає 131 послів, з того 28 членів до палати панів (льордів); а 103 до палати послів. Тепер Айриші провадять дальше боротьбу проти англійського правительства. Ся боротьба почала ся ще в 1871 році. Тоді Айриші зажадали від Англії автономії, якої жадають ще й тепер. Головною чертою сеї автономії (гом рул) має бути окремий айришський парлямент, який рішав би виключно справи Ірляндії. При своїх домаганях о автономію Айриші застерігають собі, що не хочуть політично відділити Ірляндію від Англії.

Промисл Ірляндії є по найбільшій части бавовняний. Його осередком є місто Бельфаст, в північно-східній стороні краю. Крім промислу бавовняного є також сильно розвинений промисл горівчаний. Торговля обмежаєть ся на продуктах земельних і домашних. В мінеральні богатства Ірляндія дуже бідна. Є там трохи угля (видобувають всього 100.000 тон річно), є малі поклади зелізної руди та соли. Натомісць рілля є дуже урожайна. Крім вівса і лену управляють там широкі простори бараболь, які є головною поживою ірляндського населеня. В Ірляндії управляють більше бараболь, ніж в цілій прочій Британії. Можна тому сьміло сказати, що Ірляндія годує Англію бараболями.

Айриші се нарід, який нозоджений не має нічого спільного з Англійцями. Він має самостійну мову, свою історію, свої звичаї і свої традиції. Айриші впрочім яко нація довше істують від Англійців. Домінуючою релігією в Ірляндії є римсько-католицька; вона має найбільше приклонників. Протестантизм, хоч і попираний англійським правительством, є в Ірляндії дуже слабо розповсюднений.